

יהדיו

ארגון נוער

ירחון פעילות חודשי

ארגון הנוער 'יהדיו'

נושא החודש:

ארץ ישראל

חברת הדרכה

חברת זו יוצאת בהכוננת ובשיתוף תכנית 'מגשימים עכשיו' של קק"ל

120 שנה למדינת ישראל

שבט תשפ"ב | מותאם לגילאי יסודי

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122
דוא"ר: office.yachdav@gmail.com

מזכ"ל התעוה: אילן קוסמן

ניהול תוכן: ישראל שילה

כתיבה: ראובן מילצקי

עריכה: מרדכי רוזנברג

גרפיקה: שלומית כהן - סטודיו דינמי
dinami20.studio@gmail.com

© כל הזכויות שמורות לארגון הנוער 'יחדיו'

חברת זו יוצאת בהכוננת ובשיתוף
תכנית 'מגשימים עכשיו' של קק"ל

ירחון פעילות
חודש שבט תשפ"ב

נושא החודש:

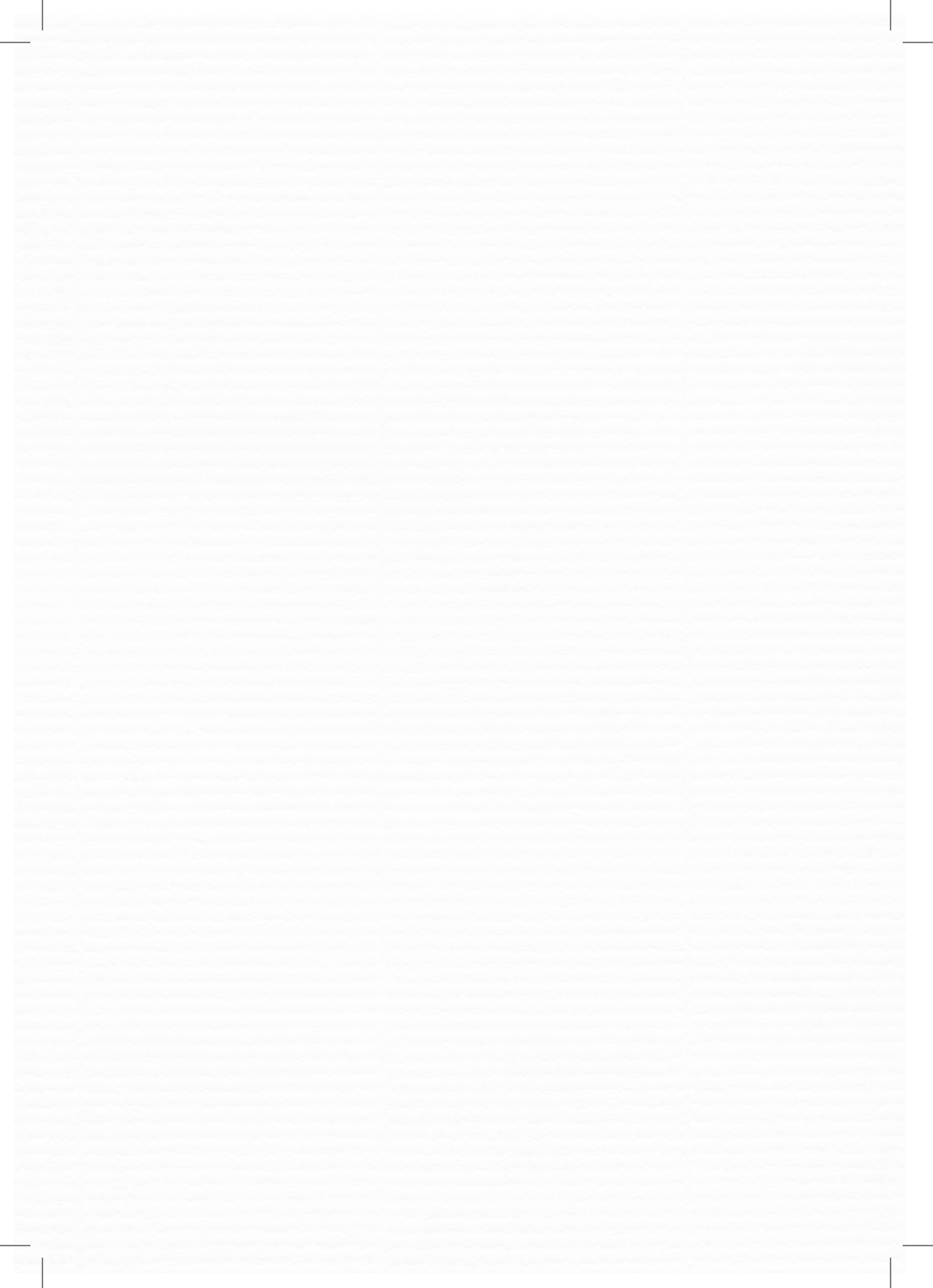
ארץ
ישראל

מותאם לגילאי יסודי

יחדיו
ארגון נוער

ירחון פעילות 'יחדיו'

חודש שבט תשפ"ב | נושא: ארץ ישראל

נושא החודש:

ארץ ישראל.

במהלך חודש טבת עסקנו רבות בבית המקדש, מקור הכח והקדושה של עם ישראל. החודש נעסוק בנושא המשלים - ארץ ישראל.

נלמד מהו הסוד של ארץ ישראל, מדוע בכל הדורות פעפע ביהודי העולם רגש עז של רצון לעלות וליישב את הארץ. נכיר את מעלותיה וסגולותיה של ארצינו הקדושה, גם כיום בזמן החורבן, וכן נעמיק ללמוד על ההיסטוריה של ארץ ישראל ועל הזיקה האדירה שלנו לארץ, בכל הזמנים.

נכיר את מצוות התלויות בארץ וטעמיהן, נראה את הקשר בין ט"ו בשבט למצוות אלו. נבין את קדושת פירות ארץ ישראל, והקשר שלהם לגאולה.

המצב הביטחוני המתוח בארצינו מעת לעת, יקבל פתאום משמעות עמוקה והיסטורית, נראה איך ההבטחה האלוקית מתממשת בתוך החושך וההסתר של תקופת החורבן הארוכה והמורכבת.

נושא נוסף וחשוב הוא ניקיונה של ארץ ישראל - פלטרין של מלך, ואיסור 'בל תשחית' הנוהג בה.

רקע לנושא:

ארץ ישראל הוא נושא שמשליך על כל תחום חיינו. בין אם זה לימוד תורה בארץ ישראל, בין אם זה המצב הביטחוני שאנו עדים לו, וכן הלאה.

מתוך הרגל, אנו שוכחים לשים לב לגודל הזכות שלנו לחיות כאן בארץ, ולא מודעים למשמעות הרוחנית הכבירה של מגורינו כאן.

מטרת הנושא:

לתת לחניכים לחוות את מעלת ארץ ישראל, להיות קשורים לארצינו, וללמוד איך מתאים להתנהג בארץ ישראל.

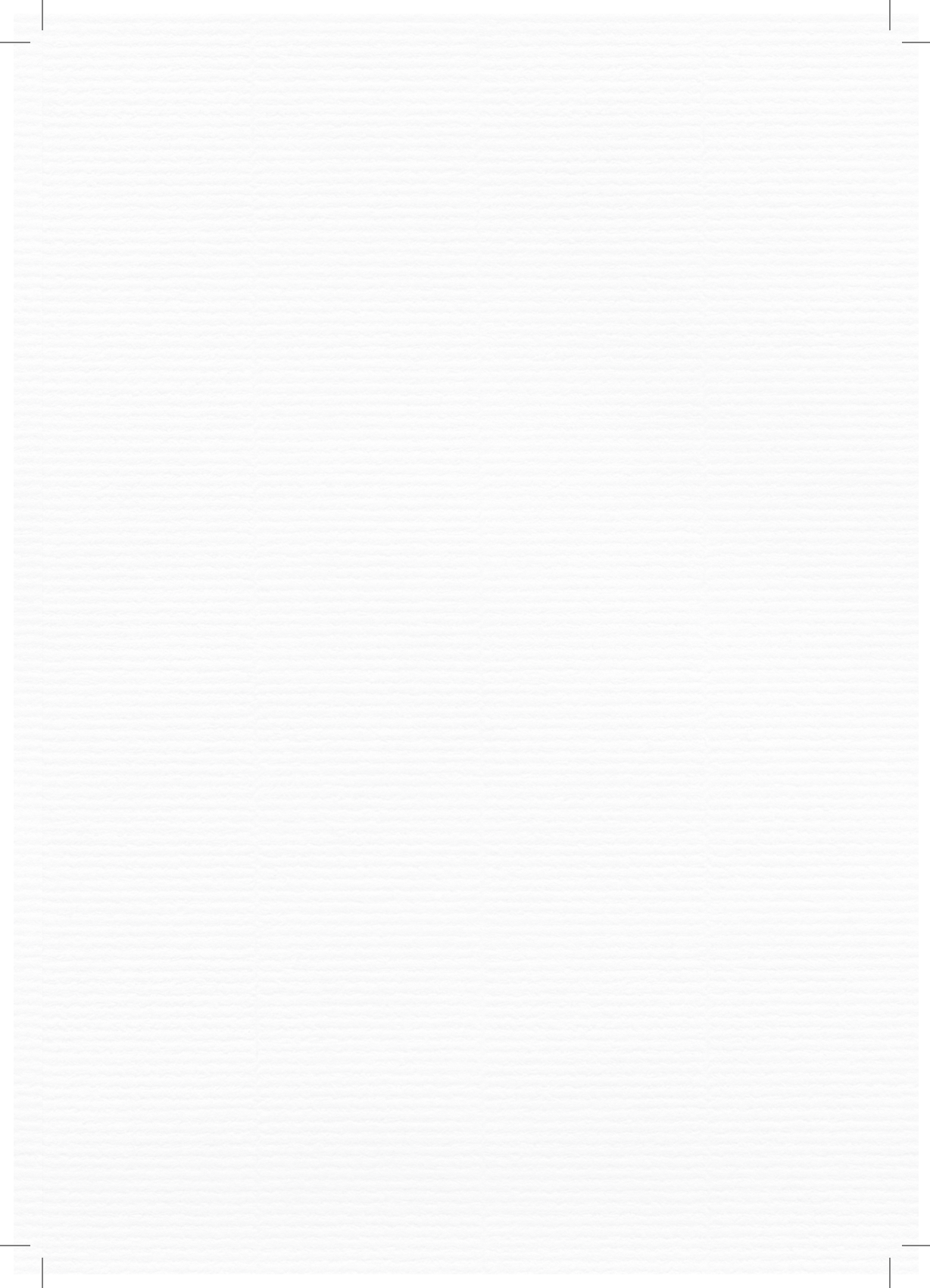
נשנן ונזכור את שלושת המטרות שלנו:

לחוות חיי תורה מתוך שמחה ואושר, לקחת אחריות על עצמינו, ועל העתיד שלנו, לשאוף להצליח ולנצל את הפוטנציאל שלנו.

תוכן עניינים

- 5 . . . . . **מערך 1** | ארץ ישראל - מה הסוד?
- 15 . . . . . **מערך 2** | ארץ אשר עיני ה' אלוקים בה
- 25 . . . . . **מערך 3** | ארץ ישראל - איך הכל התחיל?
- 41 . . . . . **מערך 4** | מצוות התלויות בארץ
- 53 . . . . . **מערך 5** | מעלת פירות הארץ
- 63 . . . . . **מערך 6** | ארץ ישראל נקנית בייסורין
- 71 . . . . . **מערך 7** | חידודון: פלטרין של מלך - נקיה ומכובדת
- 85 . . . . . **מערך 8** | 'בל תשחית' בארץ ישראל
- 89 . . . . . **נספח** | מקבץ פעילויות חורף

ארץ ישראל - מה הסוד?

ארץ ישראל, חלקת אדמה היא, שטח גיאוגרפי גשמי על פני כדור הארץ. לכאורה, זוהי עוד פיסת נדל"ן על פני הגלובוס. אבל עבורנו, עם ישראל, מדובר ב"ארץ הקדושה שהכל מצפים לראותה, חמדת כל ישראל וחמדת ה' יתברך", כלשון הגאון מוילנא.

הקשר שלנו עם ארץ ישראל, החשיבות הגדולה של הארץ, היא מפני מעלתה הרוחנית של ארץ ישראל.

לצד מעלותיה הגשמיות - ארץ זבת חלב ודבש, ארץ ישראל מכילה בתוכה מטמון רוחני עצום עבור כל יהודי.

כאן נוכל לחיות כראוי בדרך התורה.

כאן נוכל לקיים את עם הסגולה המיוחד, ולהפיץ את האור היהודי לכל העולם.

הארץ שלנו, היא המקום המתאים ביותר עבורנו.

איך? למה? הבה נתבונן ונגלה.

שאלות לדיון

1. מדוע ארץ ישראל מיוחדת יותר מכל הארצות?
2. מדוע הקב"ה הבטיח את הארץ עוד הרבה לפני מתן תורה?
3. מדוע יהודים רבים מסרו את נפשם לעלות לארץ ישראל?
4. איך אנחנו יכולים במעשינו לעזור לכבוש את הארץ, גם ללא כל שימוש בכח?

תשובות

כמיהתם של גדולי הדורות לארץ הקדושה

הרמב"ם בהלכות מלכים כתב (ה, י): "גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין בעפרה, וכן הוא אומר 'כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו' (תהלים קב, טו)". פסוק זה היווה בסיס למנהג נישוק אדמת ארץ ישראל בכניסה אליה (ראה ספר מצוות הארץ כהלכתן א, ג).

מפסוק זה למד בעל ספר החרדים (מצוות התלויות בארץ - פרק ב) "שצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו".

הגאון מוילנא כמה בכל ליבו אל ארץ הקודש (בביאורו ל'שולחן ערוך' כתב כי המצווה ליישב את הארץ נוהגת גם כיום). הוא השתדל לעלות בעצמו לארץ, אך תוך כדי נסיעה נאלץ לחזור על עקבותיו. בהיותו בדרך לארץ ישראל, שלח איגרת למשפחתו, וכך כתב בה: "ואני, תהילה לקל, נוסע לארץ הקדושה שהכל מצפים לראותה, חמדת כל ישראל וחמדת ה' יתברך" ('עלים לתרופה').

תלמידי הגר"א, שעלו לארץ ישראל במסירות נפש בהוראת רבם הגדול, כתבו במכתב ששלחו מארץ הקודש: "אמנם מה נהדר ישיבת הארץ הטובה, ואמת מה נפלאה חיבת ארצנו, אמת מה נאה קודש זיו הדר ישיבתה והליכתה, שבחה ורוממותה, שלוותה ושלמותה, טוב עפרה ואבניה, טוב תבואתה ופירותיה וירקותיה, טוב זכות אוירה, טוב השגת תורותיה, טוב ריבוי מצוותיה, טוב טהרת קדושותיה, טוב הליכות ד' אמותיה, מצלת אנשים ומביאה לחיי העולם הבא, מכפרת על נוחי נפש במנוחותיה, ארץ שנותנת חיים תחילה בתחייתה, התורה שבחה בברכת שבחיה, התורה רוממה אותה ברוב רוממותיה ומי יכול לפאר גודל פאר המלכה בכל חלקיה".

ראוי לציין כי תלמידי הגר"א דרו בארץ הקודש במסירות נפש. בתקופתם היו גזירות קשות מאת הממשל הערבי, מגפות ומחלות רבות, ואף רעידת האדמה בצפת, שקטלה אלפים מהם!

למרות כל זאת, הם היו מאושרים בחלקם. על מה ולמה? מה היה כל כך מיוחד כאן, בארץ השוממה ומרובת המחלות והעוני, יותר מארצות אירופה בהן שגשו אז היהודים בחיי רווחה, קיום מצוות ולימוד תורה?

התשובה הברורה נמצאת בדברי הגמרא, אודות משה רבינו. הרי גם משה השתוקק להיכנס לארץ ישראל! כאשר גזר עליו הקב"ה שלא יכנס, הוא התחנן ושפך מאות תפילות על כך! הגמרא שואלת (סוטה יד א): "דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך?!"

כך נשאל ענו על כל גדולי ישראל לאורך הדורות, שכמהו והשתוקקו לעלות לארץ. נשאל על כל הסבים והסבתות שלנו, שבכו כל יום בתפילתם "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו". מה היה חסר להם?

עונה הגמרא: "אלא כך אמר משה, הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי". המצוות המיוחדות בארץ, רומזות לנו על מעלתה הרוחנית המיוחדת של הארץ. כל מצוה, מתקנת את האדם יותה, ומביאה אותו אל ייעודו הרוחני בעבודת ה'. הארץ הקדושה, היא מקום עלייתו הרוחנית של יהודי!

הארץ - חלק מתוכנית שלמה של הקב"ה

כידוע, תכליתו של כל יהודי בעולם הוא לעשות רצונו יתברך, כפי שכותב בעל 'מסילת ישרים' בתחילת ספרו: "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והיעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא".

כדי להגיע בשלימות אל היעד הזה אנו זקוקים לארץ ישראל!

ספר 'הכוזרי' (מאמר שני, ט-יב) ממשיל זאת לכרם של ענבים. קחו לכם כרם משובח בפסגות הרי הגליל, ממנו מייצרים יין איכותי ביותר, הנמכר במחיר מפולפל לכל בקבוק, עקב טעמו העמוק ומרקמו העדין. למה אי אפשר לעקור את הגפנים הללו, ולנטוע אותם בעמק בית שאן? או בנגב? מה יש שם דווקא בפסגות הללו?

אין זאת אלא שהגפן המיוחדת זקוקה לתנאים מסויימים ומיוחדים כדי גדול היטב ולהגיע למקסימום תוצרת איכותית. הארץ, היא תנאי עיקרי לגידול הענב!

כך גם עם ישראל. ארץ ישראל היא האדמה הפורייה עליה ניתן להושיב את בני ישראל. רק בארץ ישראל, עם ישראל יכול להוציא אל הפועל את הסגולה הטמונה בו [לשיטת הכוזרי, רק יהודים בארץ ישראל יכולים להגיע למעלת הנבואה].

כדאי מאוד לקרוא בספרו של המשגיח רבינו ירוחם ליבוביץ' ממיר זצ"ל (דעת תורה במדבר עמוד קכד), המתאר באריכות סוד זה של ארץ ישראל. בין הדברים כתב: "יסוד הארץ הוא שישתלם ישראל על ידה בתכלית השלמות". וכן בספר דברים כתב (דברים ב עמוד קלא) "בקינות של תשעה באב, בקינה של ציון הלא תשאלו נאמר שם... 'חיי נשמות אויר ארצך' - הנה הם דברים כפשוטן, חיי נשמות ממש, סוד זה המקום גדול כל כך, אשר 'האוויר' שלו הינו ממש 'חיי נשמות'... **המקום של ארץ ישראל הנהו המקום המיוחד לגידול הכלל ישראל**, שלא תמצאנו בשום מקום אחר".

הקב"ה מחבב את ארץ ישראל בחביבות מיוחדת

זוהי גם הסיבה שהקב"ה חייב כל כך את הארץ, והבטיחה לאבותינו עוד הרבה קודם למתן תורה: מפני שהיא המקום המיועד לגידול הרוחני השלם של העם הנבחר.

כך אומרים חז"ל במדרש: "אמר לו הקב"ה למשה, הן הארץ חביבה עלי, שנאמר 'ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד', וישראל חביבין עלי, שנאמר 'כי מאהבת ה' אתכם'. אכניס את ישראל שהן חביבין עלי, לארץ שחביבה עלי" (מדרש רבה פרשת מסעי). עוד שם: "אמר הקב"ה חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל" (שם כג, ז).

גם אנחנו חניני 'יחידיו': בכל מצב, בכל קושי, ניאחז בארצנו הקדושה, נקבל את מעלתה הרוחנית, נעמיק במצוותיה ונעריך את יתרונותיה. כי זה המקום שלנו!

סיפור | ספינת הפלא - עולמיית מאורי החסידות לארץ ישראל

העלייה הראשונה של חבורת צדיקים מתלמידי הבעל שם טוב התקיימה בשנת תקל"ז, אז עלו במסירות נפש קבוצת בני עליה מאיזור רייסין וליטא, כשבראשם רבי מנדלי מויטבסק זי"ע ורבי אברהם מקליסק זי"ע, מחשובי תלמידי המגיד ממעזריטש זי"ע.

קשיים וגזירות

קשיים גדולים עמדו בדרכם של החסידים המבקשים לעלות ארצה. בין היתר, השליטים הרוסיים שמעו על התוכנית של נתיניהם לעזוב ולעלות לארצם, והתעורר בקרבם חשש כי הענין יתפוס תאוצה רחבה, רבים יעזבו את ארצות הניכר ויעלו לארץ היהודים, וקופת המלוכה תיגרע מחיסרון מיסים. על כן, ביקשו השליטים להטיל מיסי נסיעה כבדים על העוזבים, ובכך להרתיע אותם מפני הצעד, ולמנוע מחסידים רבים אשר הפרנסה אינה מצויה בכיסם לבצע צעד יקר כל כך.

אולם רבי מנדלי לא ויתר, והחליט לערוך סעודה גדולה לכבוד השרים הנכרים בוויטבסק, ובכך להפיג במעט את חששותיהם ושנאתם. ואכן הצליח רבי מנדלי להביאם לסעודה, ולהטות את ליבם לטובה.

התעוררות גדולה פשטה בקרב אחינו בני ישראל, אשר הושפעו עמוקות מההכנות למסע, שנערכו בפרסום גדול. כולם חשו כי פעמי משיח נשמעים, וכי הקריאה מופנית לכל אחד ואחד לקום ולעלות ארצה, לפתוח את ליבו ומוחו לקרבת ה'. אפילו הילדים הקטנים באותה תקופה הורגלו לפזם: "פאדיום לציון ברינה" - שבשפה הרוסית פירושו, נלך לציון ברינה, על משקל הפיוט "פדויים לציון ברינה".

אין לנו על מי להישען

כשהגיעה שיירת החסידים בראשות רבי מנדלי לעיר הנמל, משם היו עתידים להפליג לארץ ישראל, נתמלא לבו לפתע פחד וחששות, ויחיד חרדה גדולה מאד, מפני הסכנה הצפויה לכל אנשי השיירה ההולכת עמו. באותו זמן היה מהלך רבי מנדלי בחדרו באכסניה ששהה בה זמן רב, הלוך ושוב, הלוך ושוב.

מחשבות מעיקות אפפו את רבי מנדלי. הרי אחריות כבידה הוטלה על כתפו. החסידים הרבים שהצטרפו אליו, סמכו על שיקול דעתו ללא עוררין. הדרכים באותם ימים היו רוויי סכנות, ואיך באמת יוכל ליטול על עצמו את האחריות לשלום הנוסעים? אולי ההחלטה פזיזה מדי, והדרך המסוכנת תביא לאסון חלילה?

או אז הביט רבי מנדלי בחול המפוזר על גבי הרצפה, שפסיעותיו נכרות בו. והנה הוא מבחין, כי כל אותו זמן היה פוסע והולך רק על פני קרש צר מקרשי הרצפה, ולא יותר.

מיד אמר לעצמו: "לו יצויר שאותו קרש צר היה מונח על פני המים בלב ים,

וכי הייתי מרהיב עוז לפסוע עליו הלך ושוב בלא מורא, כפי שעשיתי פה על היבשה? מדוע, אם כן, אני פוסע עליו כעת בלא שום פחד? אין זאת אלא מפני שאני יודע, שהקרח הזה נתמך על ידי קרח נוסף, וחברו נתמך גם כן בקרשים מכל צד, והמה מוחזקים על ידי יתדות ומסמרים וכדומה. ומה אם כשאני מסתמך ונשען על קרח ועוד קרח, אינני מפחד, כל שכן באם אשען ואסתמך על הקדוש ברוך הוא וחסדיו המרובים, בודאי שאין לי מה לפחד כלל..."

וכך יצא רבי מנדלי למסע, משליך בטחונו על ה' יתברך...

ספינת הפלא

פנה רבי מנדלי לנמל אשר בחוף הים, וביקש לבחור בעצמו ספינה מתאימה למסעם. אלא שבאותו יום, לא מצא רבי מנדלי שום ספינה העונה על דרישותיו הנסתרות. גם אם לעיני כל אדם היו נראות הספינות גדולות וחזקות, בעיני רבי מנדלי הקדושות לא היה בכך די. הוא המשיך לחפש, ומדי יום ביומו הסתובב על פני המזח ובחן את האוניות שעגנו לצידו.

לאחר כמה ימים הגיעה אל החוף ספינה ישנה אחת, שהייתה בלה ורעועה ביותר מרוב זקן ושימוש. היה נראה כי הספינה צריכה להיכנס בדחיפות לסדרת שיפוצים יסודית, ומוטב לו ייפסק כליל השימוש בה. אולם לפליאת אנשיו, דוקא ספינה זו נראתה בעיני רבי מנדלי, ובה בחר להפליג לארץ הקודש.

ניתן היה לצפות, שהספינה תפליג באיטיות מרובה. בימים ההם נהגו הספינים לירות בתותח פגז אל המים ברגע שהספינה יצאה מהנמל, כדוגמת הצפירה הנהוגה בימינו. כמובן, הפגז היה נופל אל המים תוך שניות בודדות, זמן רב לפני הגעת הספינה אל מקום נפילתו. אולם למרבה התדהמה, ספינתו של רבי מנדלי הפליגה במהירות עצומה, כהרף עין ממש מעל דרך הטבע, ונוסעיה הנרגשים הספיקו להבחין איך הפגז נופל מאחוריהם.

לכל אורך המסע, התקדמה הספינה והחליקה על הגלים במהירות, ונוסעיה חשו כמו ב'קפיצת הדרך'. מלוויו של רבי מנדלי ביקשו לעמוד על סודה של ספינת הפלאים בה בחר רבם, ודובבו את רב החובל לספר את קורותיה של ספינתו.

"מזה עידן ועידנים לא זכורה לי נסיעה כה טובה ומהירה", סיפר רב החובל, "מלבד הפלגה אחת שנערכה לפני שלושים ושבע שנים". באותה הפלגה מזוורת, שהה על הספינה הגה"צ רבי אלעזר רוקח זצ"ל, אב"ד אמשטרדם (דודו של הר"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע בעל "נועם אלימלך"), שעלה

לארץ ישראל בשנת ת"ק. "הייתי יכול להחליפה מכבר בספינה חדשה", הוסיף רב-החובל, בהצביעו על התיקונים המרובים שנעשו במרוצת הזמן בספינה שלו, טלאי על-גבי טלאי, "אבל לא אחליפנה ולא אמיר אותה בעד כל הון שבעולם, כי אותו צדיק הבטיח לי שלספינה זו לא יאונה שום מקרה רע חס וחלילה".

כששמעו הנוסעים את הסיפור המופלא, סבורים היו שידע ר' מנדלי מכל זה ברוח הקודש, ולכן בחר בספינה החבוטה. סיפרו את הדברים לפניו, אך הוא נענה ואמר: "לא ידעתי כלל שבספינה זו נסע רבי אלעזר רוקח זי"ע, אלא ראיתי אור גדול מרחף עליה ולכן בחרתי בה".

משחק | המירוץ לארץ ישראל

משפט פתיחה:

משחק חינוכי שימחיש את הקשר הבלתי ניתן לערעור בין מצוות ומעשים טובים לבין ארץ ישראל.

הסבר כללי:

תחרות קבוצות ע"י רעיונות למעשים טובים - מי ימלא ראשון את המשפט הסודי.

חומרים נדרשים:

- 16 דפי A4.
- לורד עבה כהה.
- סלוטייפ להדבקת הדפים.
- רשימת החניכים המשתתפים.
- דף ועט לרשום את הרעיונות של החניכים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. המדריך לוקח 8 דפים ורושם אות אחת בכל דף, על הדף הראשון א', על השני ר', בשלישי י', וכן הלאה עד להשלמת המילים 'ארץ ישראל'. כך עושים גם ב-8 הדפים הנותרים.
2. מחלקים את הקבוצה לשתיים. כל קבוצה מקבלת סט 8 דפי "ארץ ישראל".
3. נכין 2 מקומות על הלוח להדביק את הדפים של 'ארץ ישראל'.
4. כל קבוצה בתורה, צריכה להציע 5 הצעות למעשים טובים אותם אנו החניכים יכולים לעשות.
5. אם הצליחו לתת 5 רעיונות טובים שהמדריך מסכים עמם, המדריך רושם את המעשים הטובים (או נותן לחניכים לרשום) בעט על גבי הדף של האות א', ונותן להם לתלות על הלוח.
6. עכשיו הקבוצה השניה מנסה לתלות את ה'א' שלה בצד השני של הלוח, על ידי נתינת 5 רעיונות למעשים טובים.

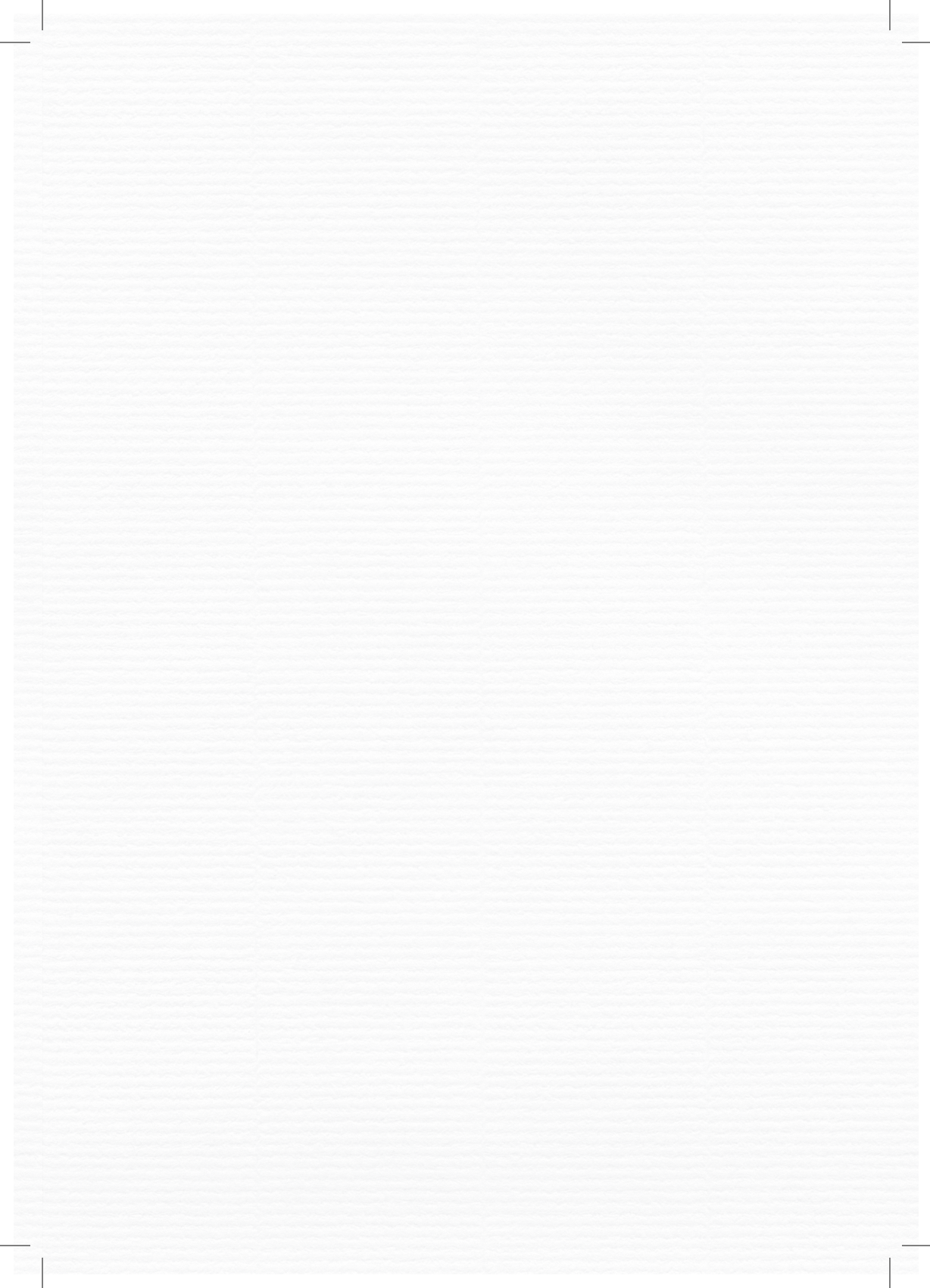
7. אם אין 5 הצעות, התור עובר לקבוצה היריבה, וההצעות של הקבוצה הקודמת נשמרים לתור שלה.
8. הקבוצה הראשונה שהרכיבה את כל האותיות, [והביאה 40 רעיונות של מעשים טובים], היא המנצחת.
9. מי שיצליח להביא רעיונות למעשים טובים שאפשר לעשות כאן ועכשיו בסניף - יקבל תוספת נקודה, וייחשב כאילו הביא רעיון נוסף - שמקרב אותו להרכבת אות נוספת...

רעיונות:

- לאסוף אשפה שהתפזרה בשביל הכניסה לבניין.
- לעזור לתלמיד החדש שצופה מהצד במשחקים כי הוא לא מכיר את הכללים.
- לתלות בכיתה כל יום פתק עם זמן קריאת שמע.
- לסדר את הכיתה המבולגנת.
- וכן הלאה...

תובנה:

ארץ ישראל ניתנה לעם ישראל שמקיים תורה ומצוות. כל מצווה מוסיפה קדושה לארץ, מפחיתה את צרות הגלות, ומקרבת את הגאולה.

מערך 2 ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה

הארץ המובחרת - בה בחר ה' להיות הארץ שתגדל את בני עמו להיות אנשים שלמים ומובחרים - מצטיינת במעלות מיוחדות. ברור ומובן, כי ארצו של ה', המקום אותו הוא אוהב כל כך, תזכה לכל מיני דברי פלא, שקיימים רק כאן אצלינו, בארץ הקודש. אז בואו נכיר כמה מפלאי ארץ ישראל, נעמוד על סוד סגולותיה ויפייה.

האם ניתן לראות את ההבטחה האלוקית של 'ארץ זבת חלב ודבש'? האם אפשר לחוש במעלותיה של ארץ ישראל גם כיום בגלות? האם יש איזה עניין כיום, בגלות, לדור בארץ ישראל? על כך ועוד, במערך שלפנינו.

שאלות לדיון

1. אלו מעלות רוחניות יש בארץ ישראל?
2. אלו מעלות גשמיות יש בארץ ישראל?
3. האם גם היום יש מעלות מיוחדות לארץ ישראל, או רק בזמן בית המקדש והשראת השכינה?

תשובה

השגחה פרטית מיוחדת בארץ ישראל

קרבתה המיוחדת של הארץ לקב"ה, מבוארת בפסוק (דברים יא, י"ב): "כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ, לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרְעוּ אֶת זְרַעְךָ וְהִשְׁקִיךָ בְּרִגְלֶךָ כִּגְו הַיַּרְק: וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ, אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעוֹת, לְמִטְר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁטָתָה מַיִם: אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֶתָּה תִּמְיֵד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ כִּה מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה."

הקיום של ארץ ישראל, עד עצם היום הזה, נראה תמיד פלאי: משברים גדולים, אתגרים מורכבים, פתאום נפתרים במהירות ומשאירים את כל העולם משתאה. הוצים דוגמאות? הנה, על קצה המזלג: היינו הראשונים לקבל חיסוני קורונה... במלחמת ששת הימים חוסל האוייב הערבי, שהיה בטוח בנצחונו, תוך ימים בודדים... הכלכלה הצעירה כאן בארץ, התחילה לאחר השואה מתקופות צנע ומחסור, ותוך שנים לא רבות חלה התפתחות מדהימה וכיום זו ארץ מצליחה כלכלית... אנו חיים באיזור הסובל ממצוקה אדירה במים, אך שותים להנאתינו מי ים מותפלים... אלפים מגיעים מהעולם, לקבל טיפול רפואי מתקדם ואיכותי כאן בארץ...

השגחת הקב"ה על עמו ניכרת גם היום, בכל התוקף. הבה נפקח עינינו, ונשתאה!

האוויר של ארץ ישראל מלא בסגולות

גם האוויר של ארץ ישראל יש בו קדושה וטהרה, והוא מרומם את יושבי הארץ לפסגות גדולות מאוד, ורבים רואים זאת בחוש, ומרגישים את הקדושה באוויר: את האנשים הנחמדים, את השאיפה לקדושה וטהרה.

בגמרא במסכת בבא בתרא (קנח, ב) אמרו "אורא דארץ ישראל מחכים" [פ', האויר של ארץ ישראל מסוגל לחכמה], ובמדרש אומרים חז"ל (בראשית רבה טז, ד) על הפסוק 'וזהב הארץ היא טוב' (בראשית ב, יב) - 'אין תורה כתורת ארץ ישראל, ואין חכמה כחכמת ארץ ישראל'.

הידעתם? יהודים בחוץ לארץ קונים ומחזיקים בויטרינה פחיות, המכילות בתוכן... אויר מארץ ישראל! כן כן, פחיות ריקות! אין בתוכן שתייה, אך הן נאטמו כאן בארץ ונשלחות בכמויות גדולות ליהודי חוץ לארץ, הרואים לעצמם זכות עצומה להחזיק בבייתם מעט מן האויר הקדוש...

ואנו, זוכים לאויר הזה בחינם! בכל רגע!

סגולה לתורה

מִרְן הַגֵּר"א דסֵלֶר זצ"ל כותב בספרו מכתב מאליהו (חלק ג עמוד קצב) "אמרו רז"ל אין תורה כתורת ארץ ישראל (ספרי ריש פרשת עקב), אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ה), דבר זה גם כן מהבחינה הנ"ל, שהעוסק בתורה בארץ ישראל זוכה לסייעתא דשמיא מרובה והשפעה מיוחדת, וגם אוירת הביטחה בכל המצבים היא המסייעת. **בדורנו אנו רואים בחוש כיצד צעירים העוסקים בתורה מתפתחים בארץ ישראל, הם עולים בלימוד, מצליחים לרכוש ידיעה בש"ס כולו, ומשיגים הרבה יותר מאשר משיגים בבחינות התורני בשאר ארצות!"**

וכך כותב מִרְן הרב עובדיה יוסף זצ"ל (שו"ת יביע אומר חלק ו - אור"ח מא, עמ' קל"ז): **"ישראל כיום היא מרכז התורה בעולם כולו... והתורה מחזרת על אכסניה שלה, שאין לך תורה כתורת ארץ ישראל, ובירושלמי - אמר הקב"ה: חביבה עלי כת קטנה שעוסקת בתורה בארץ ישראל, מסנהדרין גדולה שבחוץ לארץ"**.

בואו ננצל את כוחה של הארץ להצלחה בתורה!

האקלים המיוחד של ארץ ישראל

כדאי לקרוא את דבריו של רבינו ירוחם ליבוביץ' ממיר זצ"ל בספרו דעת תורה (שמות עמוד קכה) שמאריך במעלות ארץ ישראל, ובין השאר על מעלת האקלים:

"אמר הכתוב (שם י"א) 'תמיד עיני ה' אלקיך בה'... כי חוצה לארץ אינה אלא בגדר 'שפחה'. הרי כל הבריאה מתנהלת על פי סדר מופלא, ובוודאי לענין הצמיחה והגידול אשר בהם תלוי קיום העולם, היה צריך להיות סדר ומשטר חזק, והנה

נהפוך הוא, דוקא בהם אין סדר, הגשמים בחוץ לארץ יורדים בלי סדר, אי אפשר לצפות מראש מתי ירדו גשמים, באמצע קציר יכול לרדת גשם ונאלצים לסלק בבהלה את התבואה מהשדות, כי סדר זה בגשמים יוצר הרגשה של מקריות לגבי הקציר, וכמו שזורקים לשפחה מדי פעם משהו לתוך המטבח, כך היא ההנהגה עם חוצה לארץ... בארץ ישראל ההנהגה שונה לגמרי, כשהנביא רצה להראות מופת אמה, (ש"א יב, יז) 'הלא קציר חטים היום, אקרא אל ה' ויתן קולות ומטר', זה מופת, כי בארץ ישראל ישנו סדר ומשטר כל כך מובהק, ובקציר חטים לא יתכן שירד גשם, אלא אם כן על ידי שינוי טבע כקריעת ים סוף. בזה מכירים באמת מי הגבירה!'

חוקר אחד בשובו מארץ ישראל כתב מאמר עליה, והוא מזכיר בנימה של בקורת כי בארץ ישראל יורדים גשמים רק בחצי שנה. למה הדבר דומה? ראיתי מוכר סוסים שהכינו לו בשר עוף טרי לסעודת שבת, ולא אכל ממנו, כשנשאל למה אינו אוכל, השיב, שאינו יכול לאכול בשר שאינו מסריח קצת... הרגיל שבכל השנה יתרטב מעילו מהגשם, אינו יכול להבין איך בארץ ישראל לא יתרטבו תמיד...

הדרך הממוצעת היא הדרך המובחרת בהנהגת המדות, הלא תורתנו הקדושה בנויה על המדה הממוצעת. ישנם עמים שהם בטבע רגזנים, ויש לעומתם עמים קרירי מזג, ואלו ואלו הם מהקצוות, והנה ידוע כי האקלים משפיע מאד על תכונות העמים, ארץ ישראל מיוסדת על טבור הארץ, הוא אבן השתיה, ושורר בה אקלים ממוצע, ולכן 'אירא דארעא מחכים'..."

גמילות חסדים משגשגת בארץ ישראל

בארץ ישראל רואים ערבות הדדית מיוחדת, שלא רואים בעוד מקומות בעולם. זה מתבטא בין השאר בעשרות ארגוני החסד שהתפתחו דווקא בארץ ישראל יותר מכל מקום אחר! אם זה בהצלת חיים, עזרה לחולים, חלוקת אוכל לנזקקים, ואפילו בהעברת תרופות ממקום למקום, ועוד רבים וטובים.

אדם נופל חלילה על המדרכה, ותוך רגע המוני אנשים בלתי מוכרים רצים לעזור לו... רק אצלנו בארץ!

הבה נצטרף למעשי החסד המופלאים של ארץ הקודש. איזה זכות יש לנו!

מצוות יישוב ארץ ישראל

ישנה מצווה גדולה מאוד, לדור בארץ, "מצוות יישוב ארץ ישראל" - והיא שקולה כנגד כל המצוות בתורה כמבואר בחז"ל (בספרי דברים יב, ובתוספתא עבודה זרה ה' ב', ובילקוט שמעוני דברים יב רמז תתפ"ה).

אנו זוכים למצוה הזו, יום יום!

כפרת עוונות

ספר ה'חרדים' (חלק מצוות התלויות בארץ) הוסיף חידוש מדהים: "ייסורים של ארץ ישראל, הן מן האומות, הן החולאים - **מזבח כפרה הם**". שוו בנפשיכם! כל רגע ורגע שאנחנו כאן בארץ, יש לנו כפרת עוונות! אשרינו שזכינו!

סגולותיה הגשמיות והרוחניות של ארץ ישראל מקיפות אותנו מכל כיוון. זו זכות, וזה מחייב! הבה נתאים עצמינו אל הארץ המיוחדת שלנו, ונהיה מיוחדים כמוה!

סיפור | יופי קדושת בני הארץ

פעם אחת התארחו בביתו של רבי שמואל הלר זצ"ל, רב העיר צפת, אורחים מבני חוצה לארץ. באו לבקר בארץ ישראל, חפצו להתבשם מאווירה המחכים, ביקשו לחזות בנופיה ותושביה - אך למעשה היא לא נשאה חן לפנייהם.

בכל מקום שהביטו, מצאו חסרונות ובהם התמקדו. הזוהי ארץ ישראל? - שחו זה לזה - איה חכמיה וסופריה? איה יופייה וקדושתה?

הגיעה שיחתם לאוזניו של רבי שמואל, והיטב חרה לו על דבריהם. צר היה לו על האנשים הללו, שלא זכו לראות את יופייה הנהדר של הארץ הקדושה, ולא השכילו להבחין בצדקותם ותמימותם של יושביה ואנשיה, אלא התמקדו בחסרונות קלים שמצאו.

באשמורת הבוקר למחרת, כאשר השכים רבי שמואל כדרכו בעוד לילה לעבודת הבורא, פנה להעיר את האורחים משנתם. "קומו לעבודת הבורא! זירז אותם. "הבה נלך אל המקווה, לטבילה של שחרית המסוגלת לטהרת הנפש!"

ניאותו האנשים להצעתו, קמו והלכו עמו.

בנין המקווה שכן על יד ביתו של רבי שמואל ממש, מרחק הליכה של דקה בודדה. אולם רבי שמואל החל משוטט בסמטאות העיר אנה ואנה, מטייל בנחת בין הבתים והחצרות, צועד על פני הרחובות החשוכים, כשהוא מוביל בבטחה את קבוצת האנשים אחריו. האורחים הלא-מקומיים, לא הכירו את רחובות העיר, וסברו לתומם כי רבי שמואל מוליך אותם אל המקווה.

המה צועדים בתוך הלילה החשוך, ואל הסמטאות הצרות הבלתי פתאום אור בהיר שבקע מחלון של בית. קול מתוק של אמירת תהילים השתפך על המרצפות. השחר טרם עלה, האפילה עדיין שולטת בכיפה, אולם יהודי צפת כבר השכימו לעבודת הבורא. הנה כאן מתגורר לו יהודי צפתי טיפוס, השופך את נפשו לפני אלוקיו באמירת מזמוריו של דוד המלך. והנה מבית סמוך בוקע ועולה קולו של יהודי אחר, הנותן את קולו בבכי של געגוע. יושב לו על הארץ ועורך תיקון חצות, מיילל ומקונן על גלות השכינה הקדושה, על בנים שגלו מעל שולחן אביהם. ובסמטה הבאה, עולה ובוקעת מנגינה עריבה של גמרא. מבעד לחלון המקומר, נראה יהודי יושב על יד שולחן. רכון על תלמודו, הוגה בתורה בקדושה ובטהרה.

הלילה זרוע כוכבים, וסמטאותיה של צפת שטופות אורה וקדושה. קולות של תורה ותפילה משתפכים בבתים ובחצרות, נישאים על כנפי הרוח, מתפזרים על פני העיר כולה. רבי שמואל עבר איתם מנקודת אור אחת אל רעותה, ממקד את מבטם ביופי האמיתי של הארץ ויושביה.

שעה ארוכה פסעו האנשים בין הסמטאות. הוקסמו מן הקולות הזכים. התבשמו מריח הקדושה הנודף בכל פינה. אכן, טובה היא ארץ ישראל מאד. אורה מחכים, מליאה הדר ויופי. מי ידמה לך ומי ישווה, עיר צפת - עיר הקודש!

תובנה !

שיעור חשוב היה עבורם אותו טיול לילי, שיעור בקדושתה ומעלתה של ארץ ישראל. אף אנו נלמד להתבונן בבני הארץ, להתבשם מגדולתם, להידיבק בטהרתם.

הקבץ אחרות | ערכה של ארץ ישראל

1. "לא מצאת חן בעיני הארץ"

מסופר על חסיד מפולין, שעלה לארץ-ישראל וקבע את דירתו בירושלים. כעבור זמן לא היה יכול להסתגל לתנאי החיים בעיר והחליט לחזור לפולין.

לפני נסיעתו הלך להיפרד מהצדיק רבי שמחה-בונים מוורקי זיע"א, שגר אז בירושלים, וסיפר לו את סיבת רצונו לעזוב את הארץ.

נאנח הצדיק מעומק ליבו ואמר: "אני מרחם עליך מאוד. כפי הנראה לא מצאת חן בעיני ירושלים, שכן לו היית מוצא חן בעיניה - הייתה גם ירושלים מוצאת חן בעיניך".

נכנסו הדברים לליבו של אותו חסיד, חזר בו מהחלטתו ונשאר בירושלים.

2. ארץ הענווה

לאחר עלייתו המפורסמת של הצדיק רבי מנחם-מענדל מוויטבסק זיע"א לארץ-ישראל, עם קבוצה גדולה של חסידים, נכנס אליו פעם חסיד והתאונן: "עליתי לארץ-ישראל, כי האמנתי שכאן קל יותר לעבוד את ה'. אך מתברר שלא-כן הדבר - העבודה כאן קשה יותר מבחו"ל".

נענה הצדיק ואמר: "טעות בידך. בחו"ל היו שאיפותיך לעבודת-ה' מהולות בגאווה, ומכיוון שהיה לך עניין אישי בעבודת ה', לא הרגשת בקשיים; אולם בארץ-ישראל, שמביאה את האדם לידי ענווה, הכרת במיעוט ערכך, ועבודתך את הבורא נעשתה נקייה יותר מגאווה אישית, ולכן אתה מרגיש יותר בקשיים".

3. "מה רבנו מעשיך ה'"

אחד מגדולי האדמו"רים עשה דרכו בחזרה משוויץ לא". בדרך חלפה הרכבת על פני נוף של הרי ה'אֶלְפִים', שהיה יפה במיוחד, וריכוז אליו את מבטיהם של כל הנוסעים שהיו מרותקים לחלונות והסתכלו בשקיקה בנוף.

אך למרות זאת המשיך הרב לעסוק בשלו, כאילו לא אירע דבר, ולא גרע עין מספר המשניות שהיה בידו.

העוזר שלו, ברצותו לגרום לרבו קורת רוח, הסב את תשומת לבו לנוף המהמם המשתקף מבעד לחלונות. אבל הרבי בְּשָׁלוּ - ממשיך להיות שקוע בלימודו.

כשהגיעו לארץ, השקיף הרב דרך חלונות הרכב אל הנוף שמסביב, ולא גרע
עין מתוואי הדרך. עכשיו לא יכול העוזר להתאפק: "רבי, אינני מבין, האם הנוף
בשוויץ לא היה הרבה יותר יפה ומרשים"?

"שתי תשובות לי בדבר", ענה האדמו"ר, "האחת - וכי צריך אני להביט בנוף של
הרי האלפים כדי לראות את הקב"ה? - והרי כתוב: "מבשרי אחזה א-לוה"!

"ועוד, הרי אפשר לראות את השם גם מתוך התבוננות בכף היד שלי, ובוורידים
המקיפים את הגוף, ובעיניים וברגליים, ובכל יתר אברי הגוף שברא לנו הקב"ה,
אברים הפועלים יחדיו בהרמוניה מופלאה ומשלימים זה את זה; ואם כן, לשם
מה הוצרכתי להפסיק מלימודי ולהביט בנוף השוויצרי"?

והמשיך הרב: "ואם תשאל, אם כן, מדוע כשהגענו ארצה, התבוננתי בנוף? -
התשובה לכך כבר כתובה בספר דברים: "אַרְצָךְ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָרַשׁ אֶתְּךָ תִּמְיֵד
עֵינֶיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרֻשִׁית הַשָּׂנֶה וְעַד אַחֲרֵית הַשָּׂנֶה" - ארץ שהקב"ה מישיר אליה
את עיניו, שאני לא אסתכל בה"?

משחק | השגחה בחושך

משפט פתיחה:

משחק קלאסי של 'מצא את ההבדלים' בתנאי חושך.

הסבר כללי:

זיהוי חניך בחושך, וזיהוי מה הוא שינה במראהו מהזמן בו היה באור.

חומרים נדרשים:

- כיתה חשוכה. אם הפעילות נערכת בשעות היום, נשיג נייר עבה (או אשפתונים כהים) לכיסוי החלונות.
- מטפחת לכיסוי עיניים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. המדריך יבקש מכל אחד מהקבוצה למצוא בן זוג (או שהוא עצמו יחלק את הקבוצה לזוגות).
2. המדריך מכריז: "כל זוג יסתובבו, כך שיעמדו גב אל גב". כולם נעמדים גב אל גב, לא צמודים - אלא במרחק של מטר בערך זה מזה.
3. כעת המדריך מודיע: "בעוד הגב מופנה אל הגב של בן הזוג, על כל אחד לעשות שלשה שינויים גדולים במראהו".
4. לדוגמא: להחליף שעון מיד ימין לשמאל, להוריד נעליים, ללבוש כובע.
5. הזוגות מבצעים את המטלה.
6. המדריך מוודא שכולם סיימו את השינויים. ואז המדריך מחשיך את החדר.
7. מחכים קמעא עד שמתרגלים לחושך.
8. כעת המדריך מכריז "להסתובב". החניכים חוזרים למצב של פנים אל פנים.
9. המדריך מאתגר: "תראו אם אתם מוצאים את השינויים".
9. החניכים מחפשים, ממצמצים, ומנסים לאתר את כל השינויים...

10. מנצחים: שלושת הראשונים שגילו את כל ההבדלים.

הערות:

- א. ניתן לעשות את המשחק אחרת: כל פעם מישהו אחד יוצא מן החדר וחוזר עם שלשה שינויים. הקבוצה כולה צריכה למצוא את השינוי מרחוק.
- ב. אם הקבוצה אי זוגית, על המדריך להיות לבן זוג למישהו, כדי להימנע מסיטואציה בה אחד המשתתפים פתאום נשכח בצד.

תובנה:

גם בתקופת הגלות החשוכה, הקב"ה משגיח עלינו - במיוחד בארץ הקודש - בשבע עיניים, ומרעיף עלינו מטובו הגדול.

ארץ ישראל איך הכל התחיל?

היום נלמד על ההיסטוריה של ארץ ישראל.
נצא למסע בן אלפי שנים, אל ימי הבראשית של ארצנו, נכיר
את ההבטחה האלוקית לאבותינו, נטייל בין מאורעות היסטוריים
משמעותיים שהתרחשו כאן, ונבין את התפקיד שלנו בתוך שרשרת
הדורות בארץ ישראל.
אז, נחגור חגורות ונמריא...

שאלות לדיון

1. ממתי חלה קדושה על ארץ ישראל?
2. מתי הבטיח הקב"ה את הארץ לעם ישראל?
3. היכן לראשונה בתנ"ך מוזכר השם "ארץ ישראל"?

תשובות

בראשית התהוות האומה היהודית, לפני יציאת מצרים, עוד קודם שקבלו ישראל את התורה ונעשו לעם, בשנת א' תתקמ"ח, הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו אבי האומה, ב'ברית בין הבתרים': "בַּיּוֹם הַהוּא פָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאֵמֹה, לְזַרְעוֹ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת מִן־הַיַּרְדֵּן הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת" (בראשית טו, יח).
הרי לנו שארץ ישראל מיועדת לעם ישראל, עוד קודם נהיינו לעם, הרבה לפני קבלת התורה.

עֵים לֵב **מנספח מובאים נקודות רבות עם פרטים מדוייקים על ההיסטוריה של הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל.**

בתחילת חומש בראשית, בדיבור הראשון של רש"י הקדוש על התורה, בפירושו למילה הראשונה בתורה, אנו קוראים דברים נפלאים על החיבור שלנו לארץ ישראל. זו לשון רש"י: "בראשית - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל [את] התורה אלא מ'החודש הזה לכם' (שמות יב ב) שהיא מצוה ראשונה שנצטוו [בה] ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל, לסטים אתם! שכבשתם ארצות שבעה גוים: הם אומרים להם, כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא! הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

הרי לנו, שהתורה רומזת כבר במילה הראשונה, על חשיבותה של ארץ ישראל, שניתנה לנו מידי הקב"ה.

לאורך חומש בראשית, שוב ושוב אנו קוראים על הבטחת הארץ לאבותינו. בכל הזדמנות של נבואה עתידית, שב הקב"ה והבטיח לבניו אוהביו - אבות האומה, שיום יבוא, וזרעם ירשו את הארץ המובטחת.

הסיפורים הגדולים של החומש - עקידת יצחק, סולם יעקב, הפיכת סדום, ועוד - התקיימו כולם כאן, בארץ ישראל. ספרי הנביאים והכתובים מלאים תיאורים מרטיטים על שאירע כאן בין הרי יהודה, הרי הכרמל וערי הארץ הקדושה. אנו זוכים כיום לפסוע בין שבילי האבות הקדושים, לחיות בערי הנביאים ולהתחבר לשורשי האומה שלנו:

שמות של ארץ ישראל המוזכרים בתנ"ך:

בתורה, ארצינו מוזכרת בשמות שונים, ולא בשם 'ארץ ישראל'. השמות הקיימים בתורה הם: 'ארץ כנען' (בראשית יז, ח ועוד הרבה), 'ארץ אבותיך' (בראשית לא ג), 'ארץ אחוזתכם' (ויקרא יד לד), 'ארץ ירושתו' [ירושת עם ישראל] (דברים ב יב), 'ארץ מגוריך' (בראשית יז ח), 'ארץ מושבותיכם' (במדבר טו ב), 'ארץ העברים' (בראשית מ טו).

רק בספר שמואל מוזכר לראשונה הכינוי 'ארץ ישראל' (שמואל א, יג ט), וכן במלכים ב' (ה ב), ביחזקאל (מ, ב) ובדברי הימים ב' (ב, טז).

[כנראה שכל עד לא נחלו בני עם ישראל את הארץ, לא היה שייך לכנותה 'ארץ ישראל', שכן עדיין לא זכו ישראל ליכנס אליה. בודאי שבהבטחה לאברהם ויצחק, לא היה שייך לכנות את הארץ על שם ישראל הלא הוא יעקב...]

קדושתה של הארץ, קיימת בה עוד הרבה לפני שהיא מוזכרת לראשונה, עוד קודם שהיא מובטחת לאברהם שתינתן לזרעו. רבותינו אמרו שבריאית העולם כולו התחילה מארץ ישראל, מאבן השתיה שבהר הבית. כך אמרו בגמרא יומא (נד, ב): "ושתיה היתה נקראת, תנא שממנה הושתת העולם... תניא... וחכמים אומרים מציון נברא (העולם) שנאמר 'מזמור לאסף א-ל אלקים ה', ואומר 'מציון מכלל יופי', ממנו מוכלל יפיו של עולם. תניא רבי אליעזר הגדול אומר... תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו, וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו".

אם כן זכינו אנו, בני ישראל, לקדושתה של הארץ שהוקדשה מבריאית העולם, היא מרכזו הרוחני של העולם, ואנו קשורים אליה בכל ליבנו.

סיפור | מסירות נפש על קדושת הארץ

ערוך מתוך מוסף 'שבת קדש' של יתד נאמן, בהר תשע"ה, מאת שמואל גרינוולד:

הקמת היישוב 'עקרונ' - הלא היא 'מזכרת בתיה' ע"י הברון רוטשילד

היה זה חג הסוכות של שנת התרמ"ג - לפני 138 שנים, אחרי שהנגיד הידוע 'הברון רוטשילד' שוכנע ע"י הרב שמואל מוהליבר לתמוך בתוכנית לפיה איכרים יהודים מדרום רוסיה יקימו מושבה חקלאית בארץ ישראל. 'בשימת עין ולב', נבחרו אנשים שיתאימו למשימה ויאותו להירתם להגשמתה - "למען היות תקווה להמפעל הזה כי תהיה לו אחרית טובה".

חקלאים יהודים, יושבי הכפר 'פבלובקה' הסמוך לעיירה רוזנווי, נבחרו לתפקיד המיוחד.

שבועיים חלפו מאז חג הסוכות, כבר בו' בחשוון נבחרו בדקדקנות מקרב יושבי הכפר ובהמלצת רבי מרדכי גימפל יפה:

"עשר משפחות ובהן 101 נפשות, כולן בעלי כוח ואנשי שלום ואחוה: הלא הם ה"ה יעקב ארקין, צבי ארקין, ברוך צבי ברנשטיין, יחזקאל לוין, יעקב לסקובסקי, משה מלא, חיים משה פרעס, דב רוגבסקי, יהושע רובינשטיין ואפרים שקולניק".

ביום ד' בטבת, לאחר הפלגה בת כחודש ימים, רצופת תלאות וייסורים, זכו בני החבורה להניח את רגליהם על אדמתה של יפו. בו ביום עברו למושב 'מקווה ישראל' ומיד החלו בעבודות השדה.

כעשרה חודשים יחלפו על בני החבורה, וכמעט שנה תמימה - מאז פגישתם הראשונה עם ר' יחיאל בריל, עד אשר ימצאו ויקנו בהלוואה של הברון, אדמה מתאימה לגידול תבואה שתשביע את רצונם. מעתה לא יהיו הם עוד פועלים של אחרים, אלא בעלי קרקע מקודשת משל עצמם בארץ ישראל. נדמה כי אין סמלי מיום ז' בחשוון של שנת ה'תרמ"ד - היום שבו מתחילים לשאול טל ומטר, לשמש כיום ייסודה של המושבה, שנקראה באותם ימים 'עקרונ'.

לא חלפו ימים רבים מאז החלו לבסס את אחיזתם באדמת המקום, וכבר יצא למרחוק שמם הטוב "בסגולותיהם החקלאיות, בחפץ העבודה, בכישרון העבודה ובהסתפקות במועט" - תכונות שבשלהן זכו לאהדה והערכה רבה מצד הברון.

קשיים ומחלות

עד כמה קשים ורוויי סבל היו ימיהם הראשונים של המתיישבים, ניתן להתרשם מתוך תיאור שהותיר בידינו אותו מלמד, ר' אברהם יעקב גלמן, שהצטרף אל עשרת הראשונים ברגע האחרון.

"בהתיישבנו בעקרון... צרות רבות ורעות באו עלינו, כמה אנשים שבקו לן חיים בערך עשרים נפשות, וכמה אנשים ונשים נעשו עיוורים עד היום הזה, כי היה אויר המקום לא טוב, וכמעט לא היה באפשר ללון לילה אחד מפני מחלת הקדחת אשר תקפה עלינו...".

למרות הפגעים אשר פקדו את תושבי המושבה, הם המשיכו לעבד אדמתם בעקשנות ובחדווה, ואף ראו ברכה בעמלם, כמתואר ע"י הפקיד אליהו שייד - המפקח מטעם הברון רוטשילד על מושבות ארץ-ישראל:

"תקווה טובה נשקפה למושבות ולתושביהן, כי יוכלו בקרוב להיות אי תלויים בדעת ועזרת אחרים, והמושבה 'עקרון' לאות ומופת על הדבר הזה... תושבי עקרון לא יצטרכו עוד בשנה הזאת לתמיכת הנדיב ועזרתו, שדויתיהם הוציאו צמחן לברכה, ומהלך יום תמים סביבות עקרון לא ראה חטים ושעורים יפות כאלה אשר בשדותיה".

חינוכים עם פקידי הברון

חמש השנים הראשונות חלפו על המתיישבים מתוך עמל ויגיעה המלווים בתחושת סיפוק. הם מצדם השקיעו ממיטב מרצם ואף ראו ברכה בעמלם, כשהברון מצדו ממשיך כל העת לעזור ולתמוך במושבה ובביסוסה. אלא, שהיו מי שראו את הדברים בעין לא יפה.

עיקר קצפם של הפקידים, החל תיכף עם עלייתם ארצה של המתיישבים שקשרו קשרי ידידות עם רבני היישוב הישן בעיר הקודש ירושלים, ואף אימצו לעצמם את מנהגי ירושלים. הם אף העדיפו לבחור מקרב רבני ירושלים לכהן

פאר על כס הרבנות במושבה, והשתדלו להביא אליהם מירושלים מלמדי תינוקות שילמדו את ילדיהם.

החליטו בני הישוב החדש, כי הם רוצים לשמור את שנת השבתון השביעית ככל פרטיה ודקדוקיה. לא רצו לסמוך על היתר המכירה, שהיו רבנים שסמכו עליו את ידיהם.

בעיתון 'הצפירה' (תרמ"ט, גיליון 27) התפרסם מכתב מטעם הבד"צ דכוללות האשכנזים בעה"ק ירושלים, ובו מנומקת החלטת מייסדי המושבה לשבות בשנה השביעית כדלקמן:

"וכששאלו פקידי המושבות מה דעתם של הרבנים דפה (בירושלים) והשיבום כהלכה (כלומר לקיים את מצוות השמיטה כהלכתה), הגידו בני 'עקרון' תיכף ומיד כי הם ישמרו את השביעית ויעבור עליהם מה! באומרם כי מלבד שחביבה עליהם המצווה בשעתה, ואין לאל ידם לאחוז במחרשה בשנת השמיטה, עוד די עבודה להם בשנה הזאת המותרת להם, כגון בניין גדרים סביב השדות וגדרות צאן וכדומה, ועוד אמרו כי האדמה צריכה באמת שביתה שנה אחת להחליף כוח לשנים הבאות".

אלא שאיש מהם לא שיער את עוצמת ההתנגדות שתופנה כנגדם, נוכח עמדת הברון ופקידי - שיש לסמוך על ההיתר.

אכן, בכל המושבות, למעט במושבה פתח תקוה, המשיכו לעבד את האדמה בשנת השמיטה באומרם שמסתמכים על ההיתר, ולפיכך החלטת מייסדי מזכרת בתיה לשבות בשביעית הייתה יוצאת דופן ובלתי מובנת לפקידי הברון, וגרמה לקרע עמוק בינם לבין תושבי המושבה.

כדי לנסות לכפות על תושבי המושבה לעבוד בשנה השביעית, הטילו פקידי הברון סנקציות על תושבי מזכרת בתיה.

אך הסנקציות שהוטלו על מייסדי המושבה לא הביאו לשינוי החלטתם, כי אם אדרבה, להיפך, הם דבקו בקיום מצוות השמיטה במשך כל השנה, אף על פי שרעבו לפת לחם "והרעב החל להפיל בהם חללים" כמתואר בעיתון 'החבצלת' (תרמ"ט, גיליון 34):

"הלא תדעו אחים יקרים כי אחיכם איכרי 'עקרון' נתונים ברעה גדולה, ואסונם

גדלה מאד, המה ונשיהם וטפם ובהמותם יחד יגוועו ברעב במלא מובן המילה. אכן, זעקת הרעבון החלה להפיל בהן חללים, ויום יום יובאו חולים רבים מהמושבה לבתי החולים אשר בעירנו, כל לב ישראלי נקרע לגזרים בראותו נהרי נחלי דמי ישראל מוגרים במורד בגלל שמירת הדת וחוקי האמונה על שמירתם שנת השמיטה כפי האיסור אשר יצא מאת גאוני עיה"ק ירושלים ת"ו...".

שמיטות רבות חלפו, גיבורים רבים נוספו לרשימת גיבורי הכח. אולם, זכות הראשונים היתה ונותרה של אותה חבורת חלוצים, שקידשו את חייהם על קדושת אדמת ארץ הקודש.

נספח

היסטוריית הארץ בקצרה

בשנת א'תתקמ"ח, היא שנת 1948 לבריאת העולם, (המאה ה-19 לפנה"ס) הארץ הובטחה בברית בין הבתרים לאברהם אבינו: "בַּיּוֹם הַהוּא, כָּרַת ה' אֶת-אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר: לְזָרְעָךָ, נְתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, מִנְהַר מִצְרַיִם, עַד-הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פְּרָת (בראשית טו, יח) .

הקב"ה חוזר על ההבטחה ליצחק אבינו: בזמן התמודדות קשה עם רעב, יצחק מצווה שלא לעזוב את הארץ, וההסבר הוא שהארץ מובטחת לזרעו: "כִּי לָךְ וּלְזָרְעֶךָ אֶתְּן אֶת כָּל הָאָרֶצַת הָאֵל" (שם כו, ג). וכן ליעקב אבינו כאשר הוא בורח מאחיו עשיו לחרון, הקב"ה מבשרו שהארץ תנתן לצאצאיו: "הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שָׁכַב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְּנֶנָּה וּלְזָרְעֶךָ" (שם כח, ג).

כחמש מאות שנה לאחר מכן, לפני מותו כבש משה רבינו את עבר הירדן המזרחי [ירדן של היום] מעוג מלך הבשן ומסיחון מלך האמורי, והנחיל אותה לשבטים: ראובן, גד וחצי שבט המנשה. גם למשה רבינו לפני מותו מזכיר הקב"ה את ההבטחה (דברים לד, ד) "זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר, לְזָרְעָךָ, אֶתְּנֶנָּה".

יהושע בו נון עבר את נהר הירדן, כבש את הערים: יריחו והעי, כרת ברית עם הגבעונים, ולחם בחמשת המלכים מחבל ארץ יהודה, הביס 31 מלכים ואת יבין מלך חצוה, והנחיל את עבר הירדן המערבי לשאר שבטי ישראל.

כשלוש מאות שנה לאחר מכן: שאול המלך איחד את העם לממלכה אחת. דוד המלך השלים את כיבוש הארץ. ושלמה המלך, הגיע לגבולות המירביים של ארץ ישראל. אז גם בנה שלמה המלך את בית המקדש הראשון בהר המוריה בירושלים, בשנת ב'תתקכ"ח. בספר מלכים מתואר המצב אליו הגיע העם בארצו: "יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל רַבִּים, כְּחֹל אֲשֶׁר-עַל-הַיָּם לְרֹב, אֲכָלִים וְשֹׁתִים, וְשִׂמְחִים (מלכים א', ד, כ).

אחרי מות שלמה, ארץ ישראל מתחלקת בין שתי ממלכות: הצפונית - מלכות ישראל, והדרומית - מלכות יהודה.

כארבע מאות שנה לאחר מכן, בשנת ג'של"ח: חורבן בית ראשון, ממלכות אשור ובבל כובשות את הארץ ורוב תושביה הוגלו ממנה.

בשנת ג'שצ"א (370 לפנה"ס), כורש מלך פרס פירסם את הצהרתו ובה הוא התיר ליהודים הגולים לשוב לארצם. בארץ ישראל הוקם יישוב יהודי בשטח שכלל רק

40,000 אלף נפש, והיה מרוכז סביב הערים ירושלים, יריחו ולכיש.

בפרק ד' בספר עזרא מסופר שהכותים ביקשו מבני ישראל לעזור להם לבנות את בית המקדש, אך עם ישראל לא הסכימו כי אסור לכותים לבנות את בית המקדש, כיון שהם לא מזרע ישראל. בעקבות כך הם הלשינו על היהודים, ובניית בית המקדש נעצרה עד לימי דריווש השני.

16 שנים לאחר הפסקת בניית בית המקדש, בשנת ג' אלפים ת"ו, מת אחשוורוש ונתמנה בנו, דריווש השני [שעל פי ההלכה היה יהודי כי אימו היא אסתר המלכה]. בשנה השנייה למלכות דריווש, בשנת ג' אלפים ת"ח, במלאות כ-70 שנה לחורבן הבית הראשון, המלך דריווש נתן רשות לבני ישראל לעלות לארץ ישראל ולהמשיך את בניית בית המקדש השני. בניית בית המקדש השני לקחה ארבע שנים, מהשנה השנייה למלכות דריווש עד השישית. שנה לאחר סיום בניית בית שני עלו עזרא הסופר, אנשי כנסת הגדולה ועוד כהנים ולוויים רבים.

בתקופת החשמונאים, מלכיהם הרחיבו את שליטתם לתחומי הגליל, הנגב ועבר הירדן.

במאה ה-1 לפנה"ס, הכובש הרומי של הארץ, פומפיוס, מקטין את תחומי הארץ. אך מלכי בית הורדוס מחזירים לעצמם את השליטה. שליטתם בארץ ישראל נמשכה עד חורבן הבית השני בשנת ג'תתכ"ט.

בשנת ג'תתצ"ז, לאחר מרד בר כוכבא, גולים היהודים מיהודה ושם הארץ שונה ל"פלשתינה".

מאז, יהודים מעטים היו מתגוררים בארץ ישראל. ב-250 שנים האחרונות נערכו עליות שונות לארץ ישראל, והן היסוד ליישוב היהודי המתחדש ב"ה בארצנו הקדושה. לאחר השואה האיומה, התגברה מאוד העלייה לארץ, עד שכיום זכינו לכך שארץ ישראל היא שוב המרכז היהודי הגדול בעולם. בעז"ה, נזכה בקרוב לגאולה שלימה של העם והארץ!

משחק | שמות הארץ

פתיחה:

ארץ ישראל, עריה ושמותיה. מי יודע?

הסבר כללי:

תחרות בשלושה שלבים, מי יודע כמה שיותר שמות של ארץ ישראל. וכן שמות של ערים בארץ ומיקומם.

חומרים נדרשים:

- לוח או דף גדול, ועט/לורד מתאים.
- כמה ספרי תנ"ך או חומשים ונביאים.
- דף שמות הארץ - נספח.
- מפת ארץ ישראל - נספח.

הסבר מפורט בשלבים:

שלב ראשון: תחרות שמות של ארץ ישראל.

1. המדריך שואל מי יודע הכי הרבה שמות של ארץ ישראל בתנ"ך.
2. אפשר לחפש בתנ"ך כמובן. אפשר גם להתקשר לשאול חבר או אבא... [לשיקולכם].
3. כל חניך רושם בדף [זהירות מהעתקות...] כמה שיותר שמות של ארץ ישראל שהוא מכיר או מצא.
4. בסיום, החניך שידע הכי הרבה שמות - מנצח.

שלב שני: תחרות מציאת ערים וישובים שונים.

1. המדריך שואל מי יודע הכי הרבה שמות של יישובים וערים בארץ, את התשובות אין לענות, אלא להצביע, והמדריך בוחר ספונטנית.

2. חניך שיודע בשליפה הכי הרבה שמות של ערים, מנצח.
3. שימו לב: אפשר לחלק דפים ועטים לכל משתתף כדי שירשום לבד את השמות, במקום להשתמש בהקראה בעל פה.

שלב שלישי: תחרות מיקום יישובים על המפה.

1. עולים שלב, ומסדרים את הערים על המפה.
2. המדריך מצייר על הלוח ציור של ארץ ישראל [ממש קל לצייר את הגבולות, היעזרו במפה שבנספח], ושואל "מי יודע היכן ממוקמים היישובים בארץ?"
3. כל חניך שיודע תשובה, מצביע, והמדריך בוחר אותו לרשום על הלוח את היישוב במיקום הנכון [כמובן בערך...]. המדריך משווה עם המפה המצורפת.
4. מי שידע למקם הכי הרבה יישובים - מנצח.

נספח 1

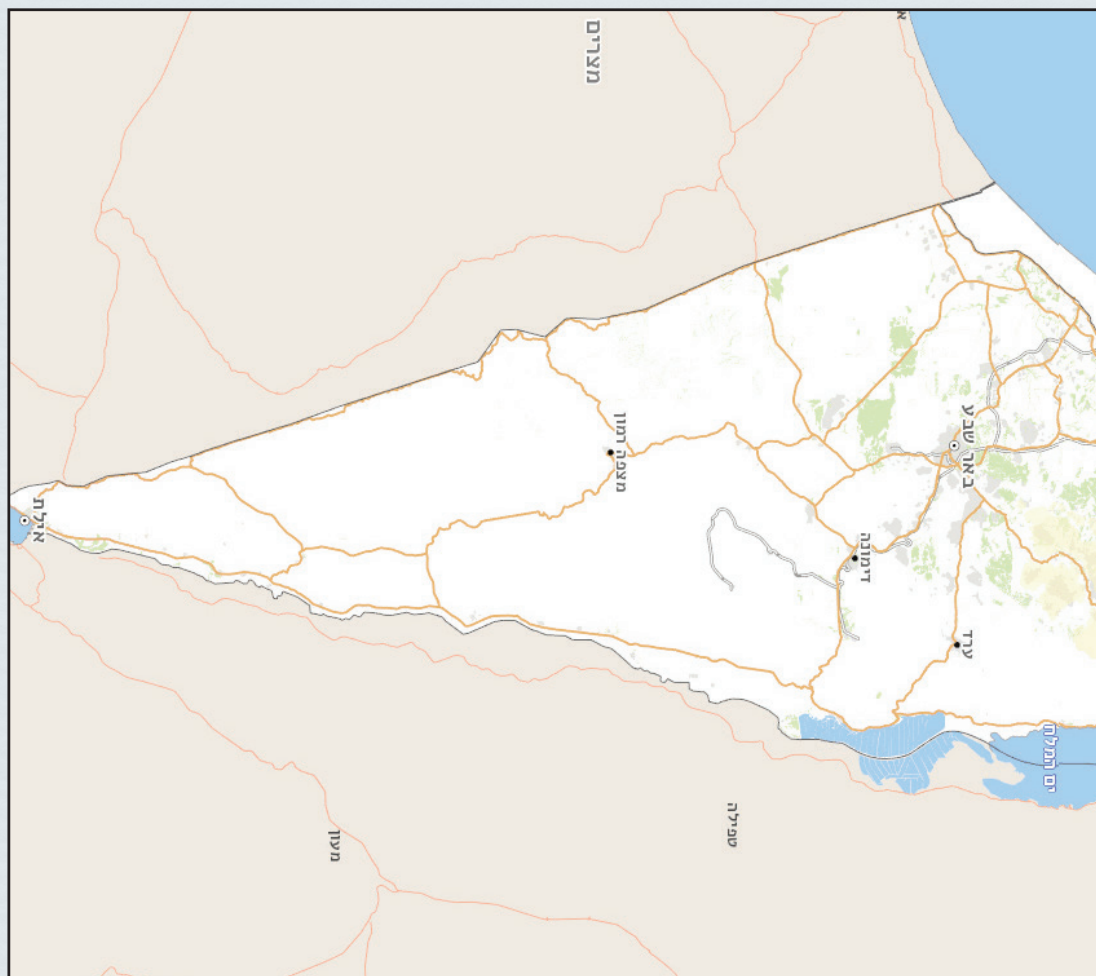
שמות ארץ ישראל בתנ"ך

נחלת ה' (זואל ב זי).	ארץ כנען (בראשית יז ח)
אדמת יהודה (ישעיהו יט זי)	ארץ דגן ותירוש (דברים לג כח)
אדמת ישראל (יחזקאל יא זי)	ארץ הרים ובקעות (דברים יא יא)
אדמת עמי (ישעיהו לב ג)	ארץ זבת חלב ודבש (שמות ג ח)
אחוזת בני ישראל (יהושע כא לט)	ארץ זית שמן (דברים ח ח)
אחוזת עולם (בראשית מח ד)	ארץ חיטה ושעורה (דברים ח ח)
ארץ אבותיך (בראשית לא ג)	ארץ חמדה (ירמיהו ג יט)
ארץ אחוזתכם (ויקרא יד לד)	ארץ טובה ורחבה (שמות ג ח)
ארץ בני ישראל (יהושע יא כב)	ארץ הכרמל (ירמיהו ז ז)
ארץ ירושתו [ירושת עם ישראל] (דברים ב יב)	ארץ נחלי מים (דברים ח ז)
ארץ ישראל (שמואל א יג יט)	ארץ תפארת ישראל (איכה ב א)
ארץ מגוריך (בראשית יז ח)	נחלת צבי (ירמיהו ג יט)
ארץ מושבותיכם (במדבר טו ב)	ציון (ישעיהו י כד).
ארץ העברים (בראשית מט)	אדמת ה' (ישעיהו יד ב)
נחלת יעקב (ישעיהו נח יז)	אדמת הקודש (זכריה ב טז)
נחלת ישראל (שופטים ו)	ארץ אחוזת ה' (יהושע כב יט)
נחלת עבדי ה' (ישעיהו נד ז).	ארץ ה' (יהושע ט ג)
	מקום שם ה' צבאות (ישעיהו יח ז)

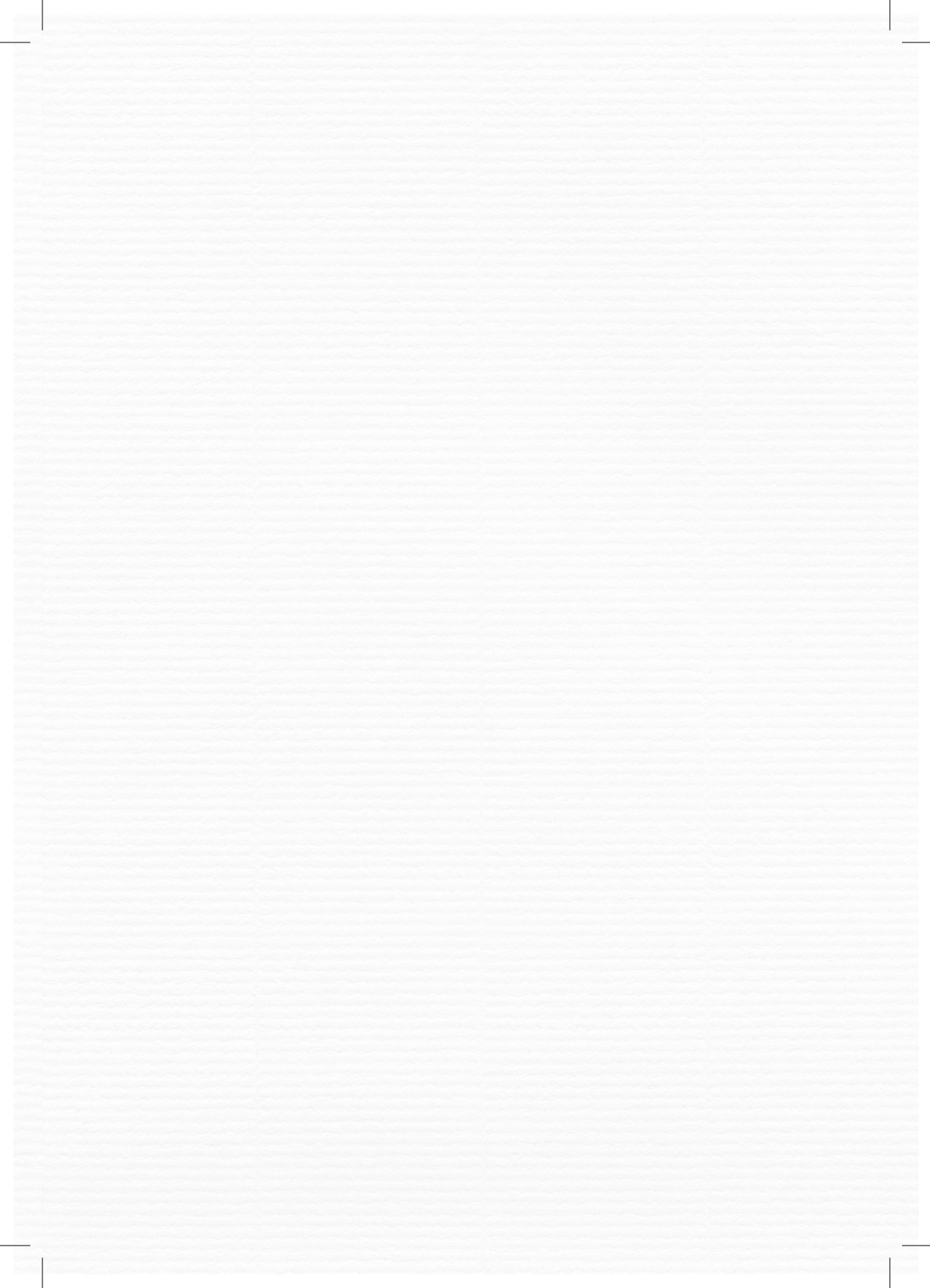

מתוך GOVMAP

מצוות התלויות בארץ

ארץ ישראל מיוחדת וקדושה מכל הארצות. היום נעלה שלב, ונכיר בצורה מעניינת חלק מהמצוות המיוחדות אך ורק לאדמת ארצינו הקדושה ולמתגוררים בה.

נפרק את המושג הידוע "מצוות התלויות בארץ", נגלה מה מסתתר מאחוריו, מה הן אותן מצוות, מה משמעותן לחיים שלנו, איפה ומתי הן נוהגות. למה ומדוע, הן שייכות רק לארץ הקודש ולא מתקיימות בחוץ לארץ?

מצוות הארץ ניתנו לנו להתקדש בהן בקדושת הארץ! היום נגלה בעזרתן את קדושת הארץ, ונעמיק את החיבור הרוחני שלנו לאדמת הקודש.

שאלות לדיון

1. כמה 'מצוות התלויות בארץ' אתם מכירים?
2. מדוע הן תלויות דווקא בארץ?
3. האם ט"ו בשבט קשור למצוות התלויות בארץ?

תשובות

סקירת המצוות התלויות בארץ:

מצוות רבות ניתנו לנו, שאפשר לקיימן רק בארץ ישראל או בתנובת אדמתה. הן המכונות 'מצוות התלויות בארץ'.

נביא כאן את עיקר המצוות, ומהותן בתמצית:

- א. לקט - עזיבת שיבולים בודדות הנופלות בשעת הקציר, עבור העניים.
- ב. שכחה - עזיבת עומר (חבילת שיבולים) שנשכח בשדה, ועזיבת קמה (שיבולים מחוברות לארץ) שנשכחה מלהיקצר, עבור העניים.
- ג. פאה - הנחת אלומת שיבולים מחוברת לארץ בעת קציר השדה, בלא לקוצרה, עבור העניים.
- ד. פרט ועוללות - עזיבת ענבים בודדים הנושרים בשעת הבציר, וכן הנחת אשכולות מדולדלים מחוברים בלא לבצרם, עבור העניים.
- ה. שביעית - שביטה ממלאכת עיבוד האדמה וקצירת פירותיה בשנה השביעית, והפקרת תהוצרת לעניי הארץ.
- ו. תרומה גדולה - הפרשת חלק ראשוני מהתוצרת, עבור הכהנים (שלא קיבלו נחלת שדה וכרם בארץ).
- ז. מעשר ראשון - הפרשת עשרה אחוז מהתוצרת, עבור הלויים.
- ח. מעשר שני - הפרשת עשרה אחוז מהתוצרת, על מנת לאוכלה בירושלים עיר הקודש בטהרה, נוהג בשנים א' ב' ד' ה' לשמיטה.
- ט. מעשר עני - הפרשת עשרה אחוז מהתוצרת עבור העניים, נוהג בשנים ג' ו' לשמיטה.

- י. ביכורים - את ראשית הפירות והתבואה יש להביא לבית המקדש לכהנים.
 יא. ערלה - איסור ליהנות מפירות העצים בשלוש השנים הראשונות לנטיעתם.
 יב. נטע רבעי - אכילת הפירות של השנה הרביעית לנטיעת העץ, בירושלים.
 יג. הפרשת חלה - הפרשת חלק מעיסת לחם, ונתינתו לכהנים.
 יד. כלאיים - איסור להכליא שני זנים שונים, ואף לשתול שני מינים שונים באותו מקום.

הבה נתבונן! המצוות התלויות בארץ, חלק גדול מהן דואגות שיהיה לעניים מה לאכול, הן מזכירות לנו בכל שלב בעבודת השדה - לראות גם את מי שאין לו, לחשוב עליו ולהתחשב בו. המצוות הללו עומדות כתמרורים בדרכינו, ומבקשות מאיתנו לחמול על המסכן, לזכור שהקב"ה בירך אותנו כדי שנעביר את הברכה הזו גם הלאה, ונדאג לבריותיו של הקב"ה.

חלק נוסף ממצוות התלויות בארץ מקשרות את כל עבודת האדם אל הקדושה שבבית המקדש, האדם זוכר כל הזמן להפריש חלק עבור הכהן, להביא חלק לירושלים - הוא אף פעם לא מתנתק מבית המקדש בירושלים, לא טובע בים הגשמיית והכסף, הוא תמיד נושא עיניים לשמים וזוכר עבור מי כל העבודה שלנו בעולם, ובזכות מי כל ההצלחה שלנו.

המצוות הללו מדברות גם אלינו! נכון שאנו רוכשים תוצרת מעושרת למהדרין, ובדרך כלל לא נפגשים במצוות התלויות בארץ. אבל חובה וזכות היא לנו לדעת ולזכור, שכל מלפפון שאנו זוכים לאכול מאדמת ארץ ישראל, הוא תוצרת שהתקיימו בה מצוות רבות, המזכירות לנו מאין באנו ולאן אנו הולכים.

כשנפגוש במטבח את מצוות הפרשת חלה מהעיסה, כשניתקל בזהירות מזרעית כלאיים בחצר הבית, כשנשמור שמיטה בעציצים, נחדיר לעצמינו לראש - זכינו להיות מלגיונו של מלך, לקיים את מצוותיו המיוחדות! עלינו לזכור תמיד איפה אנו זוכים לחיות, ולהרים עיניים כלפי מעלה בכל שלב בחיים. ההצלחה מידי, והוא מצפה מאיתנו לחמול על בניו אהוביו, ולהעניק גם לאחרים מהשפע לו זכינו.

הטעם שאין את המצוות בחו"ל:

הרמב"ן בפרשת אחרי (ויקרא יח, כה) מלמד אותנו, כי שורש כל המצוות הוא בארץ ישראל. ובעצם, עם ישראל צריך להיות רק בארצו. כל המצוות שכן נוהגות בחו"ל, אינן אלא לצורך ארץ ישראל! וכך הוא כותב:

"...ומן הענין הזה אמרו בספרי (עקב מג) 'ואבדתם מהרה' (דברים יא יז) אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ, היו מצויינין במצות, שכשתחזרו לא יהו עליכם חדשים. משל לאדון שכעס על אשתו ושלחה לבית אביה, אמר לה הוי מתקשטת תכשיטים שכשתחזרי לא יהיו עליך חדשים. וכן אמר ירמיה (לא, כ) 'הציבי לך ציונים', אלו המצות שישראל מצוינין בהם. והנה הכתוב שאמר (דברים יז יח) ואבדתם מהרה ושמתם את דברי אלה וגו' **אינו מחייב בגלות אלא בחובת הגוף כתפילין ומזוזות, ופירשו בהן כדי שלא יהו חדשים עלינו כשנחזור לארץ, כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'.** ולפיכך אמרו בספרי (ראה פ) 'וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות' (דברים יא, לא) ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה".

כלומר, עיקר קיום התורה והמצוות זה בארץ ישראל! הקב"ה חייב אותנו לשמור גם בחוץ לארץ חלק גדול מהמצוות, כדי שלא נשכח חלילה מי אנחנו, ונישאר מורגלים בחיי תורה. אבל יש מצוות, שנשארו מיוחדות ומקוימות רק כאן, הלא הן המצוות התלויות בארץ.

לפי החידוש העצום הזה, ניתן לומר כי למעשה כל מצוות התורה הן "מצוות התלויות בארץ", גם אלו שיש לקיים בחוץ לארץ, ובעצם התורה כולה היא "תורת ארץ ישראל", לעם שעיקר קיומו ועתידו הוא אך ורק בארץ ישראל.

הקשר של ט"ו בשבט למצוות התלויות בארץ:

ט"ו בשבט, הוא היום בו תמה התקופה העיקרית של הגשמים, 'עֲלָה השרף באילנות', והעצים מתקדמים שלב משמעותי בצמיחת הפירות השנתית. מכאן והלאה, הפירות גדלים מהלחות המצויה כבר בתוככי הארץ, ואינם גדלים עוד בעזרת הגשם שיירד. לכן קובעת ההלכה שביום זה מתחלפת עונה באילנות, ומתחילה כעין 'שנה חדשה'. פרי שהחל להופיע על האילן לפני ט"ו בשבט, לא יכול לשמש כמעשר עבור פרי שהופיע לאחר מכן, כי הם פירות של שתי שנים אחרות.

הנספח פירטנו מעט על הלכות קשורות לט"ו בשבט במצוות התלויות בארץ.

מקבץ סיפורים | אמצעי המצוות התלויות בארץ

1. החלים בזכות השמיטה

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' של הגר"י זילברשטיין שליט"א - בעריכת הרב משה מיכאל צורן)
בשמיטת תשע"ה נתקלנו בסיפור שהתרחש לשומר-שמיטה, והפעם ממושב דלתון בגליל העליון.

הכל החל בהחלטה על שמירת השמיטה של האב, משה לגטיבי ממושב דלתון בגליל, בנו של רב-המושב זצ"ל, תוך שהוא מחליט להפקיר את פירותיו לחלוטין. בעונת הקיץ, המוני יהודים גדשו את מטעיו, ויצאו משם כשהם עמוסים בסלי-שזיפים ואגסים, נקטרינות ואפרסקים. אוטובוסים מלאים בילדי ת"תים הגיעו אף הם למטעים, כדי לראות מקרוב כיצד שומרים שמיטה.

עם תחילת השנה השמינית, כשביקש להתחיל בעבודת הקרקע, אירע במשפחתו אסון קשה. בנו, יגל, נפגע אנוש מירי של צלף בחברון, בעת ששמר בפרשת 'חיי שרה' על המתפללים הרבים במערת המכפלה.

כבר בשלבים הראשונים הביעו הרופאים את דעתם שאין כל סיכוי שהוא יצא בשלום מהפגיעה. למול הייאוש שניבט מעיניהם של אנשי הצוות הרפואי, ביקש החקלאי מראשי 'קרן השביעית' להיכנס אל גדולי הדור, ובראשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שיעתירו בתפילה על בנו.

התשובה-ברכה לא איחרה לבוא: "ראויה היא השמיטה שתגן בעד יגל".

ואכן, לפליאת כל הרופאים, נס גדול אירע, והבן שוחרר לביתו, ובעוד כל החברים והשכנים פורצים במחולות, הצביעו האב והבן גם יחד על... מטעי השזיפים שבפאתי המושב.

'הרי הכל בזכות השזיפים והכרמים של אבא הנמצאים שם, על המורדות המערביים הסמוכים למושב, והופקרו לחלוטין בשנת השמיטה', אומר הבן, ומוסיף בהתרגשות עזה: אבא לא הפקיר הפעם את המצוה, ובזכות זה השי"ת לא הפקיר אותי.

2. הפרשת החלה שהצילה מנפילה

(מתוך גיליון השגחה פרטית)

אני גר בירושלים, בקומה הרביעית בבניין מגורים. יש לנו בדירה שני חלונות,

ושניהם מסורגים היטב. חלון אחד מסורג ומולחם הרמטית, כך שאפשר להניח שם ילד בבטיחות מושלמת, החלון השני לעומתו גם הוא מסורג כראוי - אלא שיש אפשרות לפותחו כדי לתלות כביסה.

החלון הזה, הנפתח, סגור ונעול פעמיים: סגירה אחת במנגנון פשוט, שניתן לפתוח ללא מפתח, ונעילה נוספת במפתח. לתוספת בטיחות, החלון הזה גבוה יחסית, וגם אדם מבוגר צריך לעלות על כסא כדי שיוכל לתלות כביסה.

בערב חג הסוכות הקודם, תשפ"א, עסקנו כולנו במצוות. וגם הבן הגדול שלי, כמעט בן שלוש, היה עסוק מאוד... הוא טיפל בבובה שלו כיאות, רחץ היטב את הבגד שלה, והחליט לתלות אותה לייבוש.

הוא לא סיפר לאיש על התוכניות שלו, בשקט לקח כסא, עלה עליו, נאבק במנעול והצליח לפתוח את הסורג. הדרך לחבלי הכביסה השתחררה לו...

בזמן הזה עמדה אשתי במטבח ליד בצק של חלות ורצתה להפריש חלה. כאשר היא מפרישה חלה היא נוהגת - כפי שנהגה אמה - לקרוא לילדים שיענו אמן לברכתה. היא קראה לילד, והוא לא הגיע. קראה שוב ושוב, ושקט.

הלכה לחפש אותו בחדרי הבית, נכנסה לחדר כביסה - וגילתה את הילד בתוך החלון הפתוח...!

היתה לה סייעתה דשמיא לפעול בקור רוח אף שהיא נבהלה מאוד, וב"ה הצליחה להוריד אותו מהחלון ברגע הקריטי.

מה היה קורה לולא המנהג לקרוא לילדים בעת הפרשת חלה? - עדיף שלא תדמיינו...

3. זהירות במצוות ערלה

(מתוך עלון דברי שיח תשע"ט)

אל חדרו של מרן הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א נכנס יהודי מבוגר, שומר מצוות הקובע עתים לתורה, ובפיו שאלה.

יש לנו בן יחיד - מספר האיש, שנולד אחרי הרבה שנות ציפיה וקושי גדול. עברנו הרבה עד שזכינו לילד, והבן התבגר וב"ה נישא לפני כמה שנים, אבל עוד אין לו ילדים, וגם אצלו יש הרבה קשיים. ישבתי אני עם רעייתי וחשבתי מה יכולה להיות הסיבה שאנו כ"כ סובלים בענין זה של ילדים, אצלנו ואצל בננו.

והנה לאחרונה ישבתי בשיעור תורה בו למדו מסכת קידושין, המגיד שיעור הקריא את דברי הגמרא בדף לט: 'כל האומר אין ערלה בחוץ לארץ, לא יהיה לו נין ונכד' (ועי' פנים יפות ויקרא יט כג טעם נפלא בזה), וממש הזדעזעתי, כי הרגשתי שזה נאמר עלי, הרהרתי הרבה במעשיי, ונזכרתי כי לפני שנים רבות התקשר אלי מחו"ל קרוב משפחה שאינו שומר תורה ומצוות, וסיפר לי על עץ פירות הגדל בחצרו, הוא ידע שיש איזה איסור לאכול בשנים הראשונות וביקש לברר אצלי את הפרטים ההלכתיים. ענית לו, שזה רק בארץ ישראל, והוא יכול לאכול. והנה עכשיו שמעתי את דברי הגמרא ואיני מוצא מנוחה לעצמי, כי אני מרגיש שדברי הגמרא התקיימו בי ממש, כי מפורש בגמ' שמי שמזלזל באיסורי ערלה בחוץ לארץ לא יהיה לו נין ונכד, ונפשי בשאלתי מה אפשר לעשות, שלא אהיה בכלל אנשים שעליהם זה נאמר בגמרא.

ענה לו רבי חיים: "אל תדאג, אפשר לעשות תשובה על כל העבירות, תחזור בתשובה כדן ובעז"ה יהיו לך נכדים", ובירכו. וכך היה!

נספח

טו בשבט ומצוות התלויות בארץ

פירות ערלה ונטע רבעי:

בשלוש השנים הראשונות לנטיעת האילן, פירות האילן נחשבים 'ערלה', והם אסורים באכילה ובהנאה. בשנה הרביעית, יש לפירות מעמד מיוחד: 'נטע רבעי' - מותר לאכול את הפירות בטהרה בירושלים [בזמן שבית המקדש קיים], או לחילופין להמיר את קדושת הפירות בכסף המיועד לרכישת מזון לאכילה בטהרה בירושלים, והפירות שנפרדו בכסף הופכים לחולין. החל מהשנה החמישית, פירות האילן מותרים באכילה בכל מקום.

איך קובעים האם הפרי הוא בשנה השלישית, הרביעית או החמישית? קודם כל קובעים את שנת האילן, לפי מספר ראשי השנים שחלפו מנטיעתו. אילן שנטע בחודש אב התשפ"א, ייחשב בשנת התשפ"ד אילן של שנה רביעית, כי כל א' תשרי החליף עוד שנה. אבל כדי לקבוע האם הפרי המצוי כרגע על העץ, שייך לשנה זו - שנה רביעית, או לשנה הקודמת - השנה השלישית, עלינו לדעת האם הפרי הופיע על האילן לפני ט"ו בשבט של השנה הרביעית, או אחרי ט"ו בשבט. עד ט"ו בשבט, כל הפירות משתייכים עדיין לשנה הקודמת. מט"ו בשבט ואילך, הפירות שייכים לשנה הזו (רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי, פרק ט, ח-ט).

מצוות ביכורים:

מצוות הבאת ביכורי הפירות לבית המקדש, מתקיימת מחג השבועות ועד לחג הסוכות, ולמאחרים - גם עד חג חנוכה. חכמים למדו שאין מביאים ביכורים משנה על חברתה. יש להביא ביכורים, מגדולי כל שנה בפני עצמה.

כך כותב הרמב"ם (ביכורים ב, ז): "אין מביאין ביכורים לא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש. כיצד - לא יביא מפירות שחנטו קודם חמישה עשר בשבט, על פירות שחנטו אחר חמישה עשר בו".

תרומה ומעשר ראשון בכרי העץ:

התורה מחייבת להפריש תרומה גדולה [כ-2% מהיבול] לכהן ומעשר ראשון [כ-10% מהיבול] ללוי. חכמים למדו שאין להפריש תרומה/מעשרות מיבול שנה אחת על יבול שנה אחרת. התאריך המפריד בין השנים לעניין פירות האילן, הוא ט"ו בשבט.

כך מסכם זאת הרמב"ם: (הלכות תרומות, ה, יא): "אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה, ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו; ואם תרם אינה תרומה... אם ליקט אתרוג בערב **חמישה עשר בשבט** עד שלא באה השמש, וחזר וליקט אתרוג אחר משבאה השמש אין תורמין מזה על זה".

מעשר עני ומעשר שני בכרי העץ:

איך נדע האם הפרי שבידינו שייך לשנה ראשונה במחזור שבע שנות השמיטה, או לשנים ב' ד' ה' ויש להפריש עליו מעשר שני, או שהוא שייך לשנים ג' ו' ויש להפריש ממנו מעשר עני? יש לבדוק האם הפרי הגיע לגודל שיש בו חיוב מעשר לפני ט"ו בשבט, או לאחריו.

כך מסכם זאת הרמב"ם (מעשר שני ונטע רבעי א, ד): "וכן פירות האילן שבאו לעונת המעשרות קודם **חמישה עשר בשבט** של שלישית, אף על פי שנגמרו ונאספו אחרי כן בסוף שנה שלישית, מתעשרין לשעבר ומפרישין מהן מעשר שני... ואם באו לעונת המעשרות אחר חמישה עשר בשבט, מתעשרין להבא".

בשנת שמיטה וכן בפירות שנת שמיטה:

רבנו חננאל פוסק (ראש השנה טו, ב) שהתאריך הקובע לעניין קדושת פירות שביעית, הוא ט"ו בשבט: "בנות שוח... שחנטו בשנת השמיטה אחר ט"ו בשבט נוהגין בהן דין שביעית... אבל מה שחנטו קודם ט"ו בשבט בשביעית - מן הששית הן חשובין ומותרין..." אמנם הרמב"ם (שמיטה ויובל ד, ט) חולק על כך, וסבור שרק א' תשרי קובע לענין זה.

משחק | כיבוש הארץ

פתיחה:

לא נתחייבו ישראל במצוות התלויות בארץ, עד שכבשו את הארץ (ראה רמב"ם הלכות תרומות בתחילת פרק א'). לכן התכנסנו היום לטכס עצה כיצד כובשים את הארץ...

הסבר כללי:

תחרות קבוצות של תכנון אסטרטגיית כיבוש בניין סמוך.

חומרים נדרשים:

- דפים ומכשירי כתיבה.
- דף הנספח לכל קבוצה.

הסבר מפורט בשלבים:

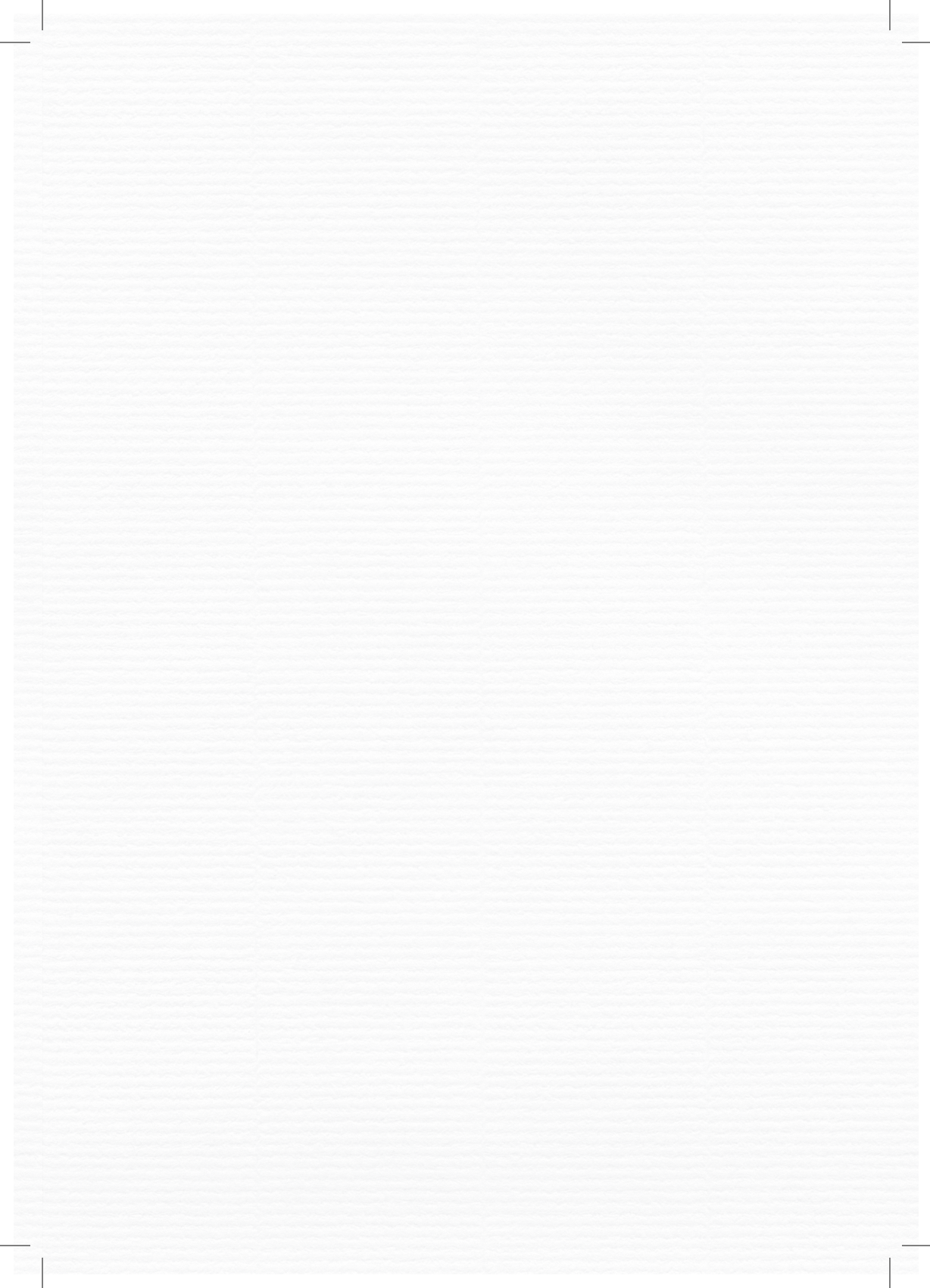
1. המדריך מכריז על 'תכנית כיבוש הארץ'. ומחלק את הקבוצה ל-2.
2. נבחר בנין לכיבוש. זה יכול להיות אגף במבנה בו מתקיימת הפעילות.
3. חברי הקבוצה הולכים לסייר בבניין, כדי לתכנן את 'כיבושו'.
4. עכשיו נבקש מהם לבנות תכנית אסטרטגית לכיבוש. בתכנית הם יצטרכו לכתוב בצורה ברורה: איפה יוצבו פורצים. היכן תצפיתנים, מה עושים במקרה של הדיפת הכוח הפורץ, נקודת מילוט, תכנית מגירה במקרה של שיבוש התכנית הראשית וכו' [התאמת תפקידים לחניכים: חד עין - לתצפיתן, בעל כח - לפורץ ראשון, בעל שכל - למתכנן ראשי, וכן הלאה].
5. הקבוצה שתציג תכנית מושלמת ומסודרת יותר, היא המנצחת. כדאי למנות מראש שופט/ים מוסכם.

דף נספח

נקדות לצרף תכנון הכבוש:

1. נקדות כניסה.
2. נקדות תצפית.
3. נקדות תרפה [שמירה רופפת של שומרי הבנין, או 'שטח מת' מתחת למצלמות...]
4. נקדות מלוט.
5. נקדות מסכנות [בטיחות]
6. תכנית מסדרת + תכנית מגרה למקרה שבוש.
7. אלו קשיים יש בדרך - תנו פתרונות [למשל דרך משבשת, שלוליות, גשם, וכו'].
8. שמוש במשאבים פרטיים [עצים להסוואה, מעקה לקפיצה וכו']

מעלת פירות הארץ

למדנו על מעלותיה הגשמיות והרוחניות של הארץ הקדושה, ואף העמקנו לברר על מצוות התלויות בארץ וטעמיהן. היום נתקדם לשלב מרתק, בו נלמד על קדושת פירות הארץ.

אינו דומה פרי של חוץ לארץ, לפרי של ארץ ישראל. פרי של ארץ ישראל הוא קדוש ומעלתו מיוחדת. באכילת פירות הארץ, אנו זוכים לקיים מצוה מיוחדת (לפי חלק מהפוסקים).

הידעתם? אפילו הברכה על פירות הארץ, שונה מברכה על פירות חוץ לארץ.

הפירות מחכים לנו, בואו נצא לדרך...

שאלות לדיון

1. מדוע פירות הארץ קדושים יותר מפירות חוץ לארץ?
2. האם יש מצוה לאכול מפירות הארץ?
3. מה הקשר בין פירות הארץ, לגאולה?

תשובות

מעלת אכילת פירות הארץ

הפסוק אומר (ירמיהו ב, ז): "וְאָבִיָּא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַכְּרָמִל לֶאֱכֹל פְּרִיָּהּ וְטוֹבָה". המלבי"ם על הפסוק מבאר שאחת המטרות לביאת ארץ ישראל, היא לאכול מפירותיה. וכן יש משמעות מהנוסח שתקנו חז"ל בברכת מעין שלוש: "וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ - לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וְלִשְׂבֹּעַ מִטוֹבָה". כמו שאמרו חז"ל במדרש (ספרי דברים פרשת עקב פיסקא מג), "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל הכנסתי אתכם אל ארץ טובה ורחבה לארץ זבת חלב ודבש **לאכול מפריה ולשבוע מטובה** ולברך שמי עליה".

לדעת כמה פוסקים יש לומר בסיום ברכת מעין שלוש: "וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם... וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׂמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֶאֱכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַּע מִטוֹבָה", בנוסח זה אנו מבקשים את בנין ירושלים בשביל לאכול את פירות ארץ ישראל, מכך למדו כמה פוסקים על המעלה והקדושה שיש בפירות הארץ (בנושא זה ראו בהרחבה בטור סימן ר"ח, ובב"ח שם).

הערוך השולחן (מכתב שכתב, מובא בחשוקי חמד פסחים דף לו עמוד ב) ראה בחומרה את אלו שלא העדיפו לקנות אתרוג מארץ ישראל, הוא טען כלפיהם שהם מבזים את כבוד ה' ואת כבוד התורה, שמשתבחת בארץ ובפירותיה...

במדרש מסופר (שיר השירים רבה פרשה ה) שכאשר נודע לדניאל, שכורש אסר על בניית בית המקדש, אמר שעדיין כדאי לבוא לארץ משום "מוטב שנאכל סעודת ארץ ישראל ונברך על ארץ ישראל", רואים שיש מעלה בלחם תוצרת הארץ.

הבן איש חי כותב (שו"ת תורה לשמה תי"ח) שמצווה ללכת לטייל בארץ ישראל למקום שיש בו פרדסים - ויאכלו שם פירות חשובים טובים ומתוקים ומשובחים

במאד, אם כוונתם לשם שמים בשביל חיבוב ארץ ישראל ולהודות לה' על הארץ ופירותיה המתוקים.

אף נוסח הברכה משתנה באכילת פירות הארץ. הלכה פסוקה היא (שלחן ערוך סימן רח סעיף י) "בברכה אחת מעין שלש של פירות דחוצה לארץ - חותם על הארץ ועל הפירות; ובארץ ישראל - חותם על הארץ ועל פירותיה". ויעוין שם בפוסקים לגבי חתימת "ועל פרי גפנה", "ועל מחייתה".

הפירות מקדשים אותנו

הטעם שיש להעדיף את פירות ארץ ישראל, הוא מפני הקדושה שנמצאת בהם: כתב החתם סופר (על הש"ס, מסכת חולין דף קמב עמוד א): "הנה שבח א"י זבת חלב ודבש... זה התואר מורה עוד קדושת הארץ ופירותיו כי הם **מולידיים קדושה בנפש האוכל אותם ומוסיף אהבה ודבקות בה**".

וכן כתב הב"ח (סימן רח): "הלא קדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם **בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ**, ועל כן ניחא שאנו מכניסין בברכת מעין שלש 'ונאכל מפריה ונשבע מטובה', כי באכילת פירותיה אנו ניוונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובתה".

כתב המור וקציעה (או"ח סימן ר"ח): "אף על גב דאמרין 'וכי משה לאכול מפריה ולשבוע מטובה היה צריך', אנו וודאי צריכים להם כי פירות ארץ ישראל **מוסיפים כח וחכמה**".

סימן לגאולה

חז"ל אומרים (סנהדרין צח, א) שאין לך קץ מגולה מהזמן בו הארץ תתחיל להצמיח פירות. כנאמר (יחזקאל לו, ח) "**וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא**". המהרש"א שם מבאר כי התורה אמרה, שבזמן הגלות הארץ תהיה שממה, היות שהארץ נותנת פריה רק לבניה - אנחנו, אבל כשאנו בגלות אין פירות. לכן מעת שהארץ נותנת פריה, זה סימן שפסקה קללת הגלות והוכחה לכך שקרב זמן הגאולה.

מרו הגרי"ח זוננפלד זצ"ל ראה בפריחת ארץ ישראל במאה האחרונה, ותנובת פירותיה המרובה, את קיום נבואה זאת. כלומר **אנו נמצאים כבר קרוב ממש לגאולה!** (כמתואר בספר האיש על החומה, ח"ב עמ' 139).

הבה נעריך את גודל זכותנו לרדת לחנות וללקוט מהמדף תפוז של ארץ ישראל, עגבניה משובחת תוצרת אדמת הקודש, אינסוף פירות וירקות קדושים ומשובחים, המזינים את הגוף ומחזקים את הנשמה.

סיפור | ריאון מארץ ישראל

בארצנו הקדושה, ארץ ישראל, היה גר יהודי חרד לדבר השם ושמו רבי נסים כנורי, הוא התגורר בבקתה קטנה, לא הרחק מטבריה שעל שפת הכנרת - ומכאן שמו כנורי.

רבי נסים זה היה עני מרוד. לא היו לו לא שדות ולא כרמים, כי אם עץ רימון בודד אחד שעמד ליד ביתו הקטן. ואכן היה עץ זה ראוי לשמו ולו ענפים עבים אשר בצילם ישב ר' נסים כל היום ולמד תורה. כאשר הגיע הזמן והעץ נתמלא פרי אדום ועסיסי, לא היה קץ לשמחה שהיתה שורה בביתו של ר' נסים, על כי עץ זה היה מקור פרנסתם. הם עצמם אכלו מפריו, ואת הנותר מכרו והתפרנסו ממנו כל השנה.

ב"שלושת השבועות" היה העץ תמיד מלא פירות, אך איש לא נגע בהם, אלא חיכו עד לאחר ט' באב. רק לקראת שבת-נחמו ניגש ר' נסים אל העץ ויחד עם בניו הוריד ממנו את ביכורי הפרי, כשברטט של קדושה הוא מברך "שהחיינו" ומחיה את נפשו בפרי הטעים. לרימונים של ר' נסים יצא מוניטין בכל הסביבה, יהודים ואף ערבים באו לקנות מהפירות שלו, ומפה לאוזן נמסר כי הרימונים האלה סגולה הם לבריאות והמרבה לאכול מהם הרי זה משובח. נשים ידעו לספר כי לפתן שנעשה מרימונים אלה, יכול לשמש כרפואה.

מובן מאליו כי לעושר רב לא הגיע ר' נסים עם עץ הרימון שלו. בקושי הרוויח למחייתו ולמחיית ביתו, כי בינינו לבין עצמנו, כמה יכול עץ אחד ויחיד להכניס? ילדים היו לרבי נסים כמעט כמספר הרימונים שהיו על העץ שלו. הם גם גדלו והתפתחו יפה, כפירות העץ.

שנים נקפו, ובנותיו של ר' נסים התחילו אט אט להגיע לפרקן, אולם נדוניה לא היתה ביד ר' נסים לתת. יתר על כן: ביום בהיר אחד קרא לו אסון ממש. היה זה בדיוק אחרי "שלושת השבועות", ר' נסים פנה להתבונן בעץ, וגילה כי לראשונה בחייו עץ הרימון עומד ריק, בלי פירות, ענפיו שמוטים למטה - כאילו התבייש במה שקרה לו.

משעברו שבועות מספר, החלו בני ביתו של ר' נסים לטעום את טעמה של חרפת רעב. פשוט לא היה מה לאכול בבית ונדוניה לבנות ודאי שלא היתה.

ניצב לו ר' נסים מתחת לעץ בערב שבת 'נחמו', ובוּלש בעיניו, אולי יראה לפחות רימון אחד שאפשר יהיה לברך עליו ברכת "שהחיינו". הוא מסתכל ומחפש, ומעיניו זולגות דמעות. אין אפילו רימון אחד על העץ! "אברהמ'לה, בוא הנה" - קורא הוא פתאום לבנו שבגיל בר-מצווה - "בוא נא ותטפס על העץ. אולי תגלה בין העלים איזה רימון ונאכלנו מחר בסעודת השבת".

אברהמ'לה הינו בחור זריז וממולח. לא צריך לומר לו פעמיים, והוא כבר על העץ, למטה מחכה לו אביו בנשימה עצורה. "מצאתי!" - קורא פתאום אברהמ'לה מבין ענפי העץ - "מצאתי רימון נאה". "ברוך השם" - אמר ר' נסים ושפתותיו מרחשות תודה, על כי יוכל לברך בשבת על הפרי ברכת "שהחיינו".

"עוד אחד מצאתי" - קרא עתה הילד ור' נסים חוזר ואומר ברוך השם. עוד פעם אחת הודיעה קריאתו הנרגשת של הנער כי מצא רימון. אחר כך ירד מהעץ והודיע כי אין עוד. ר' נסים בחן את שלושת הרימונים והתפעל מיופיים. גדולים ועסיסיים כאלה, עוד לא היו על העץ שלו אף פעם, גם אברהמ'לה אמר כי טרם ראה רימונים יפים כמותם.

מהר מאוד החלו לבוא נשים בסלים גדולים. הן רצו לקנות - כרגיל - רימונים מר' נסים, אולם הוא הודיע להן כי לצער הרב הפעם אין לו רק שלושה, אותם אינו מוכר, כי הם דרושים לו לשם ברכה. הנשים הבינו לרוח, איחלו לו כי השם ימלא את חסרונו בשנה הבאה, ונתנו לו כסף על החשבון, בשביל הרימון בשנה הבאה.

הוא לא רצה לקחת כסף בצורה כזו, אולם לחצו עליו מתוך רחמים על משפחתו, עד שלקח. שמחה גדולה שמחו ר' נסים ומשפחתו באותה שבת - נחמו. ראש המשפחה חתך שני רימונים, חילקם לחלקים שווים בין הילדים ואילו את השלישי השאיר מבלי לגעת בו.

*

בינתיים פשטה שמועה כי שלושת הרימונים שנקטפו השנה מעצו של ר' נסים, סגולה מיוחדת להם, באשר עסיסו של כל העץ מרוכז בפירות אלה. החלו לבוא אנשים שהציעו סכומי כסף גדולים תמורת הרימון הנותה. אולם ר' נסים השיב את פני כולם ריקם, והודיע כי את הרימון הזה הוא משאיר לחמשה עשר בשבט. גם אשתו ביקשה אותו למכור את הרימון, באומרה כי

הנה אין כבר לחם בבית והבנות מזדקנות ויש להשיאן. אולם גם לה אמר ר' נסים אותו דבר, בהוסיפו כי השם יעזור ואין מה לדאוג.

אשתו לא נתנה לו מנוח. היא הפצירה בו לצאת לחו"ל ולאסוף כסף להכנסת כלה. ר' נסים דחה הצעה זו בשתי ידים, באומרו כי אין הוא רוצה שיושבי חו"ל ירחמו על תושב הארץ העני והמסכן... אין זה מכבודה של ארץ ישראל. אך בראותו את הצער בעיני אשתו ובנותיו, החליט לצאת לדרך, אך קיבל על עצמו לא לגלות בשום מקום כי הוא בן א"י. בלב כבד הוא נפרד ממשפחתו, ויצא לדרך.

בדרך נדודיו עבר ר' נסים ערים וכפרים רבים. מאחר ולא אמר כי הוא מא"י, לא שם איש לב אליו... כך התגלגל ממקום למקום עד הגיעו לקושטא. היה זה בדיוק ביום חמשה עשר בשבט, כאשר נכנס ר' נסים לעיר ומיד שם פעמיו לבית המדרש.

איש לא שם לב אליו, כי היהודים היו עצובים ומודאגים בגלל גזירה שאימה עליהם. בנו של הסולטן שחלה במחלה אנושה, ואביו המלך, הכניס לראשו כי היהודים גרמו למחלת בנו, באשר קללוהו שימות. על כן החליט הסולטן כי אם הבן לא יירפא, הוא יגרש מארצו את כל היהודים. היום הוא היום האחרון של הגזירה, ואם הנסיך לא יהיה בריא, צפויה סכנת גירוש לכל היהודים אשר בעיר.

בתום התפילה ישב כל הקהל בבית הכנסת לומר תהילים, כדי להעביר את רוע הגזירה. ר' נסים התיישב אף הוא לומר תהילים יחד עם כולם, אולם מיד ניגש אליו השמש ושאל אם אין הוא במקרה מארץ ישראל. לשאלתו המשתוממת של ר' נסים מאין הוא יודע, השיב השמש כי הרב אמר שהוא מרגיש ריח של א"י בבית המדרש.

"רבינו הוא יהודי קדוש" - אמר השמש - "בוא אתי ר' יהודי". הוא ניגש עם השמש לחדר פנימי, בו ישב הרב שהיה ישיש מופלג ובעל הדרת פנים. כאשר השאיר אותם השמש לבדם, הושיט הרב לר' נסים את ידו לשלום ואמר לו כי מזמן כבר לא הזדמן אצלו יהודי מא"י. "מה עושים אחינו בארץ הקודש?" - שאל הרב את האורח.

ר' נסים השתומם מאד. מאין יודע הרב כי הוא מא"י? "בטח מרגיש כבודו את ריח הרימון אשר אתי?" - הוא התעניין. "יש לך רימון מארץ ישראל" ? - שאלו הרב בקול נרגש.

"כן, רבי! " - השיב ר' נסים, "ואני חושב לאכול אותך עתה, לכבוד ראש השנה לאילנות. אך לכבוד ייחשב לי להתחלק בו עם כבוד תורתך."

הרב הישיש קפץ עתה ממקומו וחיבק את ר' נסים בשתי ידיו. "השם יתברך שלח אותך הנה" - אמר - "כדי להציל את הקהילה הקדושה הזו מסכנת הגירוש המרחפת עליה."

סיפר לו הרב את הסיפור הבא: "ידוע לך בוודאי המצב בו אנו נתונים. ובכן, אתמול בלילה ישבנו בבית הכנסת, כפי שזה נהוג אצלנו, היהודים הספרדיים, ואמרנו "תיקון" לכבוד ט"ו בשבט. כולם מודאגים מיום המחר, אך ניסינו לגרש את המחשבות המטרידות, ולבטוח בשומר ישראל שהנה לא ינום ולא יישן.

בלומדי בספרים הקדושים התעמקתי בסוגייה ששמה: פירות. כפי שוודאי ידוע לך, מובא בספרים כי קיימים שלושה סוגי פירות:

א. כאלה שאוכלים אותם כמות שהם, כמו ענבים, תמרים, תפוחים וכו'. כאלה יש 10 במספר.

ב. כאלה שיש להם גרעין קשה (גם כן 10) ביניהם: אפרסקים, משמש, דובדבנים וכו'.

ג. ולבסוף יש פירות כאלה שאוכלים רק את התוך שלהם ואילו את הקליפה החיצונית זורקים. כאלה הם למשל הרימונים, האגוזים, השקדים ואחרים, גם כן 10 במניין.

והנה - ממשיך הרב את סיפורו - כאשר התעמקתי בספרים כדי לרדת לעומקם של הדברים וללמוד את סודות הפירות, בהתחשב בעובדה כי העיקר הוא התוך, הפנימיות המוסתרת מעין רואה - בחשבי על כל זה, החלה המילה "רימון" מרצדת לנגד עיני, עד שלבסוף הבנתי כי במלה רימונים נערך התיקון... ומיד עלתה בליבי המחשבה: רמוני"ם - זהו בעצם ראשי תיבות של רפואת מלך ובנו ניסים יביא מהרה. השומע אתה ר' נסים? לא לחינם ניתן לך השם נסים. השם יתברך עשה אותך לשליח, כדי לחולל על ידך נס בקהילה הזאת. רק בשביל זה שלח אותך השם הנה. הבה נלך מהר אל הסולטן. אסור לנו לאבד זמן!"

תוהה ומבלבל ניגש ר' נסים, יחד עם הרב הישיש, אל ארמון הסולטן. הם מיד הוכנסו פנימה והסולטן צעק להם במר יאוש: הצילו את בני, הצילו. אם תצילו אותנו, אציף אתכם בזהב. לעולם לא אשכח לכם זאת, וליהודים איטיב כל ימי...

ר' נסים הוציא עתה את הרימון, והראהו לרב. הרימון היה טרי ועסיסי, כמו

ברגע בו נקטף מהעץ. ר' נסים הוציא סכין, חתך את הפרי לשניים, הוא סחט כמה טיפות של מיץ לתוך כוסית קטנה. החולה בלע את הטיפות, ומיד לאחר מכן פקח את עיניו. עוד כמה טיפות, וכולם ראו בעליל כיצד שבים אליו כוחותיו, והוא מבריא והולך.

הסולטן נישק את ידיהם של הרב הזקן ור' נסים. "הצללתם את בני" - אמר "לעולם לא אוכל לשכוח לכם זאת".

"את החלק השני השארתי לברכה" - אמר ר' נסים, והם הלכו הביתה שמחים וטובי לב, כדי לבשר ליתר היהודים על הנס הגדול שאירע להם.

מאליו יובן, כי לר' נסים לא היו עוד דאגות בנוגע לנדוניה לבנותיו. הוא בא הביתה לטבריה מלא כסף וזהב, מתנת הסולטן.

בבית קידם את פניו עץ הרימון העתיק, כשהוא שוב מלא פירות אדומים ועסיסיים...

הפעלה | פירות ארצינו

משפט פתיחה:

אין כמו פירות עסיסיים של ארצינו הקדושה!

הסבר כללי:

תחרות בשלושה שלבים, מי מוצא יותר עלים מסוגים שונים, מי יודע יותר שמות של פירות, ושל פירות הארץ.

חומרים נדרשים:

רשימת החניכים.

דף ועט לכל אחד.

הסבר מפורט בשלבים:

שלב ראשון: תחרות שמות פירות.

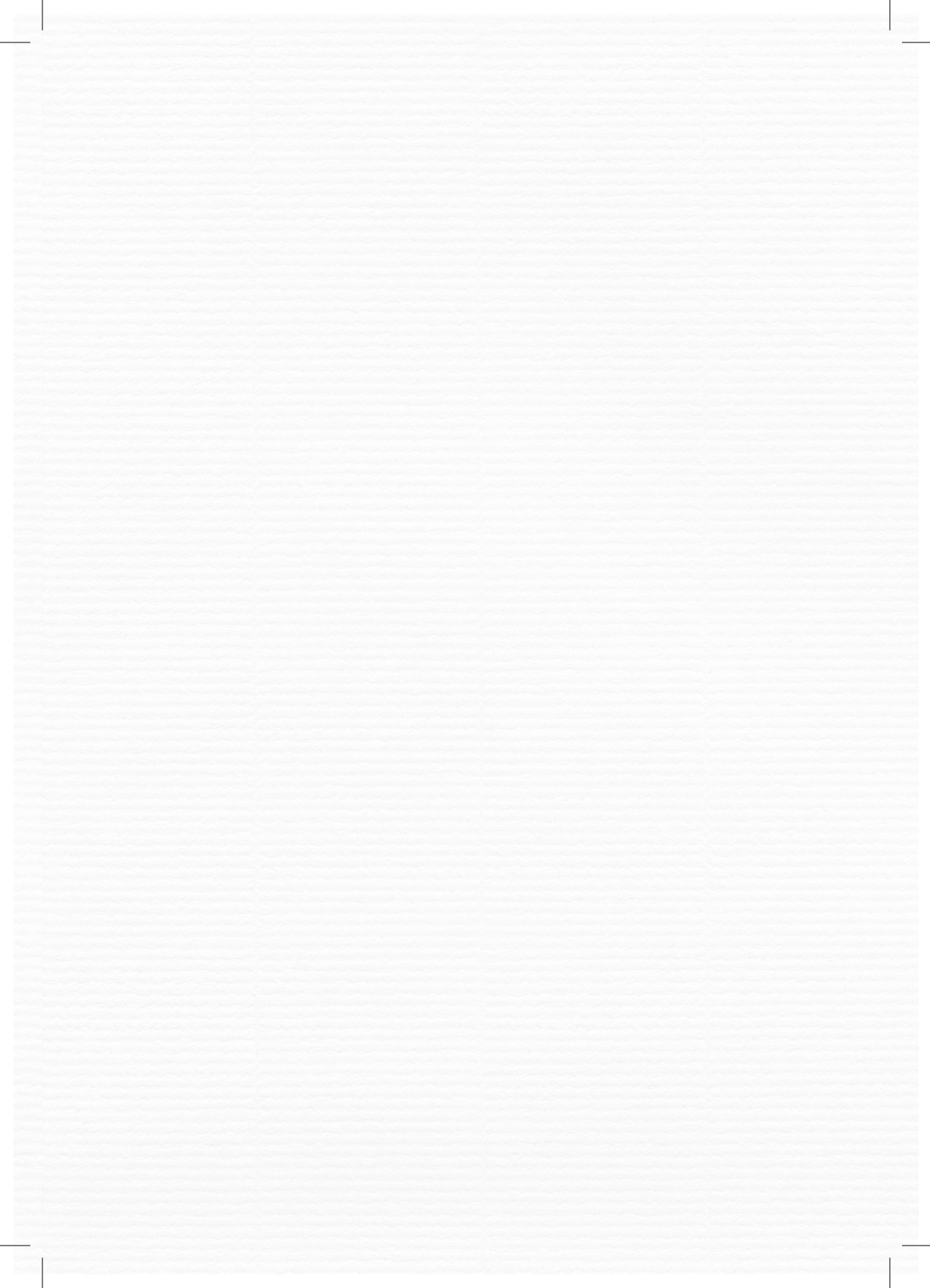
1. כל חניך רושם בדף [זהירות מהעקות...] כמה שיותר שמות של פירות שהוא מכיר.
2. בסיום, החניך שידע הכי הרבה פירות - מנצח.

שלב שני: תחרות שמות פירות הארץ.

1. עולים שלב, ורושמים את כל שבעת המינים, (למתקדמים - בחיטה ושעורה יש לרשום את כל חמשת מיני הדגן - חיטה, שעורה, כוסמין, שבולת שועל ושיפון).
2. מי שסיים ראשון את הרשימה - מנצח.

שלב שלישי: תחרות מציאת עלים שונים.

1. יוצאים לשטח: מתפצלים ויוצאים בזוגות לאזור סביב הסניף. יש לתחום את גבולות גזרת החיפוש.
2. על החניכים להביא כמה שיותר סוגי עלים שונים. **זהירות: אין להזיז אבנים וסלעים! יתכן ומתחבאים שם עקרבים ושאר מרעין בישין!**
3. הזוג שהביא הכי הרבה סוגי עלים שונים, מנצח.

ארץ ישראל נקנית בייסורין

אנו לא עוצמים עיניים. נביט סביב בעיניים פקוחות, ונראה שארץ החמדה מלאה גם בקשיים, אתגרים מורכבים, ואפילו אסונות וטרגדיות.

לפעמים, דם נשפך למען הארץ וישובה, ודמעות רבות נספגות באדמתה.

עלינו לבדוק, לחפש ולהבין, איך כל זה מתיישב עם "ארץ זבת חלב ודבש"? איך מוצאים את טוב הארץ, אורה ונעימותה, בתוך הקושי והכאב?

שים לב

מצרך זה נוגע בנושא כאוה - ייסורי הפלגות בארץ ישראל. חלילה לנו מלהכניס את החניכים לייאוש או פחד, אלמלא ההיפך - מטרתנו להסביר ולהראות לחניכים כמה הקב"ה לא עוזב אותנו לרצע גם בזמנים הכי קשים, והכל מתוכנן היטב מלמעלה. נמקד את החניכים במידת הביטחון והפשחה הפרטית המיוחדת בארץ ישראל, ולא ניטע חרדות חלילה בליבם.

שאלות לדיון

1. מדוע אנחנו נמצאים במצב לא פשוט בארץ, יש עניים רבים, מלחמות, אסונות, רח"ל?
2. האם ניתן לעשות משהו כדי שנוכל לחיות באושר, ולא במצב כזה?
3. אם מישהו יבוא ויתן לנו הצעה לעבור לגור בנעימים בחו"ל, עד שהמשיח יבוא, האם כדאי להסכים?

תשובות

הגזמות

ראשית, חשוב להדגיש כי ההתעניינות העולמית בארצנו הקטנה, והערבות ההדדית שלנו לכל יהודי, גורמים לכך שכל אירוע בו חלילה נהרג יהודי על ידי מחבלים, הופך לכותרות ענק בכל העולם, ואנו מדברים על זה, עוסקים בזה ומודעים לזה מאוד. אך סך הכל, המצב בארץ טוב, אפשר לחיות בבטחה, ואל לנו להגזים ולחשוב שמסוכן ומפחיד פה.

כל ירידה קלה במדדי הכלכלה, מרעידיה את כותרות העיתונים, בעוד שלמעשה ארצנו פורחת כלכלית, יש ב"ה פרנסה, ומצבינו טוב בהרבה משל מדינות רבות וגדולות בעולם.

ובכל זאת, יש גם בעיות. יש פיגועים. יש מלחמות, טילים. למה?

המצוות הם תנאי לשיבתנו בארץ

התורה כותבת בצורה מאוד ברורה, **שקיום מצוות הם תנאי לשיבה בארץ**. ואם עם ישראל יחטא, הארץ תקיא אותו. כך נאמר בפסוק (ויקרא יח, כה) **"וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וְאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתִּקָּא הָאָרֶץ אֶת יִשְׂרָאֵל"**. לכן אין לנו את כל השפעה המובטח, כי איננו ראויים לו.

דווקא משום שהארץ היא כל כך חביבה בעיני הקב"ה, דווקא משום כך אנו סובלים יותר - כי הארץ דורשת מאיתנו יותר. אנו חיים בהיכלו של מלך, ועלינו לנהוג בהתאם. יותר אהבת חינוך, יותר לימוד תורה, יותר קיום המצוות, יותר עזרה לזולת. בעז"ה כשיבוא המשיח ועם ישראל ישוב לארצו עם קיום מצוות בשלמות, נראה ביתר שאת את טוב הארץ ואושר הדורים עליה.

האם יש גם יתרון כלשהו בעצם המצב הקשה שלנו בארץ ישראל?

בגמרא במסכת ברכות כתוב (ה, א) **"תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין, אלו הן - תורה וארץ ישראל והעולם הבא"**.

כדי לרכוש לעצמינו ממעלת קדושתה של ארץ ישראל, אנו לפעמים עוברים ייסורים. כפי שאדם הרוצה עולם הבא, צריך להתנזר מתאוות העולם הזה ולקיים מצוות, וכן מי שרוצה ללמוד תורה צריך להתנזר משאר תענוגות. כך גם ארץ ישראל, מעלתה מיוחדת וצריך לרכוש אותה ע"י יסורין.

מה המטרה בייסורים?

ההסבר הפשוט לכך: טבעו של האדם להיות קשור בעבותות אהבה רק לדבר שהוא עמל להשיגו. ילד שבמשך שנים רבות חלם על אופניים חשמליות משלו, חסך פרוטה לפרוטה עד שבהגיעו לגיל המותה, גיל 16, זכה לרכוש אופניים כאלו, יודע להעריך ולשמח באופניים, יותר מילד שקיבל אופניים במתנה מההורים.

הנותן לחברו מתנה יקרה, מעוניין לדעת בוודאות שהמקבל אכן יודע להעריך את ערכה, ולא יבוז לה. כי מה שבא בקלות - הולך בקלות... המעניק טבעת יהלום במתנה לרעייתו, יצטער ויתחרט אם היא תחשוב שזו אבן פשוטה ששוויה לא עולה על שקלים בודדים.

הייסורים וההתגברות על הקשיים שבדרך, מעניקים לאדם הזדמנות להוכיח שקיימים

אצלו שאיפה ורצון לזכות במתנה זו, שקיימת בליבו הערכה לזכות הגדולה שנפלה בחלקו לגור בארץ ישראל ולהכיר בסגולותיה האמיתיות. בעל ספר ה'חרדים' (חלק מצוות התלויות בארץ) מוסיף חידוש מדהים: "ייסורים של ארץ ישראל, הן מן האומות, הן החולאים - מזבח כפרה הם". שוו בנפשיכם! כל רגע ורגע שאנחנו כאן בארץ, יש לנו כפרת עוונות! אשרינו שזכינו!

מקבץ סיפורים | "סורי הקליטה של גדולי ישראל - זכרת

מרן ה'באבא חאקי'

בהגדת 'מעשי למלך' מובא סיפור, אשר סיפר האדמו"ר רבי יחיאל אבוחצירא שליט"א על אביו מרן ה'בבא חאקי' זצ"ל:

כאשר עלה הבבא חאקי לארץ ישראל, סבלו הוא ובני משפחתו דוחק ומחסור. הוא התגורר במעברת עולים בגבעת אולגה, שם עודד ורומם את רוחם הנכאה של אחיו, אשר התגוררו באהלים פרוצים בעיצומו של החורף, בתנאים קשים אשר לא הורגלו אליהם בארץ הולדתם.

משפחתו של הבבא חאקי הגיעה לעתים עד פת לחם ממש. כאשר ביקשה הרבנית כסף להוצאות שבת, העניק לה דרשה נלהבת בענייני ביטחון...

במר לבה אמרה הרבנית: "הבוטח בה' חסד יסובבנו, את הביטחון רואה אני, והחסד - איך הוא?"

השיב לה הבבא חאקי בנועם: "אנו נבחנים עתה בניסיון העוני. אם נעמוד בו כראוי, יגיע החסד".

יצאה הרבנית החוצה, ועל המדרגה הסמוכה למעונם מצאה עשר לירות, סכום נכבד באותם ימים. חזרה ובשרה: "עמדת בניסיון והחסד הגיעו!".

אך הרב ראה בכך המשך הניסיון, ואמר: "אמנם מצד הדין מותר לקחת את המעות הללו, משום שהבעלים התייאשו מהן, אבל ראוי לנו לנהוג לפנים משורת הדין ולהכריז עליהן. איך נתענג במעדני השבת, שנקנו במחיר צערו של יהודי?! נכריז על הכסף, ורק אם לא יבואו לתבעו - נשתמש בו".

עודם מדברים, והדוור הגיע, ועמו מכתב רשום שבו המחאה מידי רחוק בסכום נכבד.

נענה הבבא חאקי ואמר: "עכשיו הגיע החסד..."

גיע נפין כי תאכל

העליה הראשונה של חבורת צדיקים מתלמידי הבעל שם טוב לארץ ישראל, התקיימה בשנת תקל"ז, אז עלו במסירות נפש קבוצת בני עליה שבראשם רבי מנחם מנדל מויטבסק זי"ע [המכונה 'רבי מנדלי'] ורבי אברהם מקאליסק זי"ע. עליה מפורסמת זו, היתה מתוך כוונות עילאיות ונשגבות לקרב גאולתם של ישראל.

תקופה קצרה לאחר שהשתכן רבי מנדלי בעיר טבריה, עלה בדעתו להקים ישוב נוסף של חסידים, בנוסף לקבוצות שהתגוררו בצפת ובטבריה, בכפר העתיק 'פקיעין' בגליל העליון, סמוך למערה המיוחסת כמקום מסתורו של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו.

כוונתו של רבי מנדלי היתה להקים ישוב, בו יוכלו להתפרנס תושביו מיגיע כפיהם בחקלאות, כך יוכלו לקיים את המצוות התלויות בארץ בקדושה ובטהרה, וכן ירנסו את משפחותיהם מבלי להיות תלויים בעזרה ותמיכה מאחיהם שבגולה.

אך לאחר זמן קצר, בערב שבת קדש בהשכמת הבוקר, קם רבי מנדלי והאיץ בכל היושבים בפקיעין שיתפנו מיד מהמקום ויחזרו לטבריה, מאחר וההתיישבות שלהם מכאיבה ודוקרת לסטרא אחרא (לכוח הטומאה בעולם). סיפר להם רבי מנדלי, כי הס"מ (= מלאך הטומאה) בכבודו ובעצמו נגלה אליו ואמר לו: "לא די שחידשת ישוב של יהודים בצפת ובטבריה, הנך מוסיף ומייסד ישובים נוספים! תדע, שאם לא תעקרו מפה אניח את כל העולם ואתפנה ללחום בך ובאנשיך!"

כל האנשים שמעו בקול רבם, ויצאו מבוהלים ודחופים מתחומי הכפר. רק אדם אחד, שהיו לו בכפר חפצים רבים ולא הספיק לארזם, נשאר לשבות שם, אך הוא ובני וביתו נפטרו במיתה חטופה ולא נותר מהם איש רח"ל.

אמנם בשנת תקמ"ד, חזר ונתחדש הישוב החסידי בכפר פקיעין, והמקום שימש כאחוזה חקלאית שהתנהלה בקדושה למשך כחמישים שנה.

ה'נתיבות שלום' זי"ע סיפר, שחותנו ה'ברכת אברהם' זי"ע תמה על פשר תקיפותו של הס"מ על חבורה זו, הרי הם רצו בסך הכל לעסוק ב'חקלאות', ולא חשבו להקדיש את כל ימיהם לעסוק בתורה ועבודה ומדוע הס"מ נרעש כל כך מתכניתם?

אין זאת, הסביר ה'ברכת אברהם', אלא כי הס"מ הבין שהם רוצים 'לתפוס' ולכבוש את הענין הזה של ישוב ארץ ישראל בחקלאות ועבודת האדמה, ולהכניסו אל תחת כנפי הקדושה, שמהיום והלאה עסק החקלאות בארץ ישראל יהיה כל כולו עבודת ה' בטהרה, ובכך להקדים את דור החלוצים הציוניים, שהפכו את חקלאות הארץ ל'דגל' על פי דרכם המוטעית והנפסדת. ומזה פחד מאד הס"מ וביקש למנוע זאת בכל כוחו, כיון שזה היה בנפשו... בעת שפגש פעם ה'ברכת אברהם' את הגה"ח רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל רבה של המושב החרדי קוממיות, אמר לו דבר זה. הסיק רבי בנימין, שכנראה כיום כבר נתרכך והותש קצת כח הסטרא אחרא, וכבר ניתן לייסד מושב חקלאי בדרך התורה והקדושה...

! תובנה

הקשיים והאתגרים בארץ ישראל, הם שלבים מתקדמים בדרך להצלחה עד לגאולה השלמה. בואו נמשיך במלוא המרץ...

משחק | מספרים ותנועות

משפט פתיחה:

כל ההתחלות קשות. משחק מאתגר, אך שווה להתמודד בו ולהצליח, בסוף זה יהיה משעשע!

הסבר כללי:

מבצעים תנועות גוף, לפי מספרים שנקבעו מראש כסימנים לתנועות.

חומרים נדרשים:

אין.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל אחד מקבל בתחילת המשחק 5 נקודות.
2. כעת קובעים בין חמש לעשר תנועות גוף, בהתאמה למספרים.
דוגמאות: [אפשר לרשום על הלוח].
 מספר 1 - קפיצה.
 מספר 2 - הרמת יד ימין.
 מספר 3 - שילוב ידיים.
 מספר 4 - עמידה על רגל אחת.
 מספר 5 - צעד אחד קדימה.
3. עורכים ניסוי וחיומום - מכריזים מספרים ומבצעים יחד את התנועות.
4. כעת המדריך מכריז בתורנות מספר אחד כל פעם, בלי סדר, והחניכים צריכים לבצע את התנועה מיד.
5. מי שביצע תנועה לא נכונה, יורדת לו נקודה אחת.
6. עם התקדמות המשחק, מעלים את רמת הקושי, ומכריזים שתי מספרים יחד: "אחד-שלוש!" או "חמש-חמש!" וכן הלאה.

7. יש לבצע את התנועות לפי סדר הכרזת המספרים.

8. מנצח: בעל כמות הנקודות הרבות ביותר.

תובנה:

הקושי כאן במשחק נהפך לצחוק מהנה, הפלא ופלא! הבה ניקח זאת גם לחיים. הקושי הוא זמני, תמיד בסוף יהיה טוב!

פלטרין של מלך נקיה ומכובדת

מה הקשר בין ניקיון לבין מצוות? ומה הקשר לארץ ישראל?
ניקיון הסביבה עולה דרגה כאשר מדובר בניקיון ארץ ישראל.
ארצנו הקדושה, פלטרין של מלך מלכי המלכים, בה אנו זוכים
לחיות ולהתגורר, זקוקה לשמירה מיוחדת מצידנו, לשמור על
כבודה, יפייה וניקיונה.
הבה נתעמק בזווית הזו של שמירה על ניקיון ארץ ישראל, מתוך
חיבה לארצנו הקדושה.

דילמה א'

יוחאי הוא נער נחמד ואהוב מאוד על חבריו, אך יש לו תכונה אחת השנויה במחלוקת: הוא תמיד משאיר אחריו עקבות! על השולחן שלו תמיד יהיו עטיפות של הוופלה אותו אכל בהפסקה. סביב מקומו בכיתה יהיו מפוזרים פירורים. וגם על בגדיו ניתן לזהות אי אלו סימנים...

נתי חברו הטוב, הוא נער נקי במיוחד. לעולם לא תמצא כתם שומני על בגדיו, התיק שלו יהיה מסודר להפליא, הוא יגיע לכל מקום בזמן ולא יותיר אחריו סימנים...

יוחאי ונתי מתוכחים, ואינם מסכימים ביניהם על הנושא הזה. יוחאי טוען שאין שום עניין לנקות חוץ מערב פסח - לנקות את החמץ, אבל מה העניין לעבוד קשה ולנקות כל השנה? לפי התורה, הוא אומר, אין ערך לחיצוניות, ליופי ולמְרָאָה, רק לפנימיות!

אך נתי טוען: מה פתאום, הניקיון הוא חשוב מאוד בחיי תורה ועבודת ה', בפסח ובכל השנה כולה! סדה, ניקיון ונוי, הם ערך חשוב ביהדות! ובפרט שאנחנו חיים בארץ ישראל - פלטרין של מלך - יש בכך אפילו עבירה - ללכלך את ארמונו של הקב"ה!

מי לדעתכם צודק?

תשובה:

בגמרא בברכות כתוב (נו, ב) "דירה נאה וכלים נאים... מרחיבין דעתו של אדם". אנו למדים מכך, שנוי וניקיון מועילים ליישוב דעתו של האדם, וכך יוכל ביתר שאת ללמוד תורה, להתפלל ולעבוד את השם מתוך שלווה הנפש.

כמו כן יש לעשות את המצוות נאות. במצוות ציצית פסק השולחן ערוך (אור"ח כד, ו) "ויזהר לעשות טלית נאה, משום זה קלי ואנוהו". וכן מצוות ארבעת המינים בחג הסוכות (שם תרסד, ד) "על כן נהגו לעשות ההושענות יפים, משום זה קלי ואנוהו".

כלומר, שלימות בעולם - היא שילוב הרוחניות והגשמיות. לכן, עלינו לשמור על ניקיון, כדי שהגשמיות שמלווה את עבודת השם ואת חיי התורה שלנו, תהיה ראויה ומתאימה למטרה הנעלה.

על אחת כמה וכמה, עלינו לשמור על ארץ ישראל - פלטרין של מלך, יפה ונקייה -

ולקיים בכך מצוות יישוב ארץ ישראל בהידור!
בנוסף, אנחנו בני תורה - יש לנו כאן אחריות לקידוש ה', שכולם יצביעו עלינו ויאמרו "הנה, ככה מתנהג בן תורה, ביישוב הדעת, נקי ומסודר".
 עלינו לגלות אחריות למעשינו, לדאוג לניקיון וסדר, ובכך לזכות להצלחה בחיי התורה, ולקדש שם שמים.

דילמה ב'

אודי וגבי היו בדרך למפגש של 'יחדיו'. הם הלכו בעליות וצחקו להם בנחת. לפתע נתקל אודי מבלי משים באדם כלשהו. הוא הביט בבהלה, והבחין שזה מנקה הרחובות. "אוייש סליחה", התנצל אודי, "מצטער, לא ראית".
 המנקה חייך בסלחנות והמשיך בעבודתו, כאילו לא קרה כלום. כמו נולד לשם כך. ההיתקלות הקטנה הזו עוררה את אודי לחשוב בקול:

"שמע גבי, כל הכבוד לאלו שמנקים את הרחוב! תראה, הם מוסרים נפש גם ביום וגם בלילה, גם בחורף וגם בקיץ. בכלל, אתה יודע, הם יכולים תמיד לעגל פינות כשאף אחד לא רואה, ותמיד לומר - מישהו לכלך אחר כך... תראה איך הוא מנקה בנאמנות!"

גבי לא הסכים עם אודי: "מה ההתרגשות שלך? סך הכל 'מנקה'? זה העבודה שהוא בחר לעשות, וזה התפקיד שלו!"

האם אתם מזדהים עם אודי, או חושבים כמו גבי?

תשובה:

"ואהבת לרעך כמוך", היא כידוע כלל גדול בתורה. איך מקיימים בפועל את מצוות "ואהבת לרעך כמוך"?

כתב הרמב"ם (פרק יד מהלכות אבל): "מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ואלו הן גמילות חסד שבגופו שאין להם שיעור... **הרי הם בכלל ואהבת לרעך כמוך, שכל דברים שאתה רוצה שיעשו לך, עשה אותם אתה לאחרים.**"

האם ראיתם פעם מישהו שלא איכפת לו מהניקיון של ביתו? ברור שלא. כל לכלוך

שאנו משאירים אחרינו, מפריע למישהו, וגורם אי נעימות לאנשים. לכן, עלינו לדאוג לניקיון הסביבה - לאין שיעור!

אנו אומרים כל יום בקריאת שמע: "ואהבת את ה' אלוקיך", דורשים מכך חז"ל בגמרא (יומא, פו א): "שיהא שם שמים מתאהב על ידך". כלומה, כשאני אוהב מישהו, חשוב לי שגם אחרים יאהבו אותו. על כן, **מתוך אהבתינו לארץ המיוחדת שנתן לנו הקב"ה - ארץ ישראל, עלינו להאהיב את הארץ גם על אחרים**, ולדאוג שהיא תישאר יפה, נקיה ונעימה לשוהים בה.

נמצא אם כן, שמנקה הרחובות עושה מצווה מיוחדת של 'ואהבת לרעך', וגם מצווה של ישוב ארץ ישראל.

דילמה ג'

משפחת כהנא סיימה את ארוחת הפיקניק בפארק העירוני הנחמד, ובני המשפחה החלו לקפל את הציד.

אבא כהנא פקד על הגדולים לארוז את המאכלים שנותרו, ולסדר את האריות בשקיות. את הקטנים יותר שלח לאסוף את הניילונים, הכוסות, הטישו ושאר הלכלוכים מהרצפה, אל תוך אשפתון גדול. תוך כמה דקות, היה כל הציד ארוז ומוכן להיכנס למכונית, ואשפתון גדול מלא אשפה היה אחוז בידי הקטנים.

"אבא, איפה נשליך את האשפתון?" שאלו הילדים.

"תחפשו את פח האשפה הקרוב", השיב אבא. "אל תצאו מתחומי הפארק, אנו ממתנים לכם כאן!"

הקטנים הסתובבו סביב הפארק, אך פח אשפה לא מצאו. האשפתון החל להכביד על ידיהם, והם התרגזו ופנו לאבא: "אבא, אנחנו לא מוצאים פח אשפה! נשליך את האשפתון כאן וזהו! מה, אנחנו אשמים שהעירייה לא שמה כאן פח אשפה?!" אבא לא הסכים איתם, והציע להם לסחוב יחד את האשפתון עד למגרש החניה, ושם ינסו לאתר יחד פח אשפה.

למה היה חשוב כל כך לאבא כהנא לעשות כך? האם הוא צריך לעבוד קשה במקום העירייה שלא הציבה פח אשפה?

תשובה:

כשנכנסו עם ישראל לארץ המובטחת, הוטל עליהם לבנות את ערי הארץ בצורה מתוכננת, כדי שהמגורים בארץ יהיו נעימים ואיכותיים ליושביה. כך נאה וכך יאה לארץ של הקב"ה, אותה הוא נתן לנו במתנה.

הערים המקודשות, בהן ישבו בני שבט לוי ששיקרו עסקם הוא בתורת ה', ומהם יוצאת הוראה לישראל, נבנו לפי תכנון המבואר בפסוקי התורה. ערים אלו צריכות להיות נאות, והן סמל ודוגמא כיצד צריכה להיראות עיר יהודית בארץ הקודש (עיינין ספר החינוך מצוה שמ"ב).

כך כתוב בתורה (במדבר לה, ד): "וּמִגְרְשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב: וּבַמִּדְתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת פְּאֵת קַדְמָה (מזרח) אֶלְפִים בְּאַמָּה, וְאֶת פְּאֵת נֶגֶב (דרום) אֶלְפִים בְּאַמָּה, וְאֶת פְּאֵת יָם (מערב) אֶלְפִים בְּאַמָּה, וְאֶת פְּאֵת צָפוֹן אֶלְפִים בְּאַמָּה, וְהָעִיר בְּתוֹךָ, זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הָעָרִים".

כלומר, יש כאן שני מרווחים כפולים סביב הערים. מרווח ראשון של אלף אמה סביב, זוהי טבעת בעובי של כ-500 מטר (!) בה לא נוטעים דבר, היא נועדה לתת מרווח נשימה ונוף פתוח למלוא רוחב העין, סביב כל העיר. בסיום טבעת פתוחה זו, יש עוד אלפיים אמה - כאלף מטר סביב כל העיר, שנועדו לשדות וכרמים.

תארו לעצמכם איזה יופי של עיר! שטח פתוח ענק, מעין פארק היקפי סביב העיר, ולאחריו שטחים חקלאיים מלוא רוחב העין.

הרמב"ן כותב (דרשה לראש השנה): "...נמצא קירובן של ישראל אצל הקב"ה הוא הגורם ריחוקם, וכל שכן הזוכים לישב לפני הקב"ה בארצו שהם כמו רואי פני המלך, ואם זהירים בכבודו אשריהם, ואם ממרים בו אוי להם יותר מכל הבריות שהם עושים מלחמה ומכעיסים את המלך בפלטרין שלו, ומוציאים מן הפלטרין, כמו שכתוב, לא ישבו בארץ ה'...".

אם כך, אין ספק שעלינו לשמור על ארץ ישראל, פלטרין של מלך, יפה ונקיה כמו שהקב"ה רוצה!

דילמה ד'

לגלעד קשה עם אמא שלו, שמעירה לו על הניקיון: "היא כל הזמן מעירה לי! מה, אם הייתי רואה את הקליפה שנפלה, לא הייתי מרים אותה? ומה היא עושה עניין

כזה גדול אם לא שמתי את המכנסיים במקום? וכשאני מסדר את המיטה בבוקר, רק בגלל שהיא מבקשת ממני [הרי אותי זה לא מעניין] יש לה תמיד טענות. 'למה הכיסוי לא מתוח?', 'למה אתה לא מקפל בצדדים?' - הכל מפריע לה. אין מה לעשות!"

מה אתם אומרים לגלעד? האם הוא צודק?

מה אתם מציעים לאמא של גלעד להסביר לו?

מה הייתם מציעים לה אם כל ההסברים והבקשות לא עוזרים [כמו אצל רבים מאיתנו - לצערינו...]

נסביר לחניכים שקראנו את זווית הראייה של גלעד. עם אמו לא דיברנו, אבל אנו יכולים לנהל שיחה עם אמא אחריו לכוון והלאה רב בכל מקום. הוא לא כל כך שם לב, ולכן לא מבין על מה האמוחה... הביאו את החניכים לחשוב על פתרונות יצירתיים. ולאחר מכן הקראו את הרציון המשמש עבור אמא שלו.

תשובה:

המשך הסיפור - כך חינכה אמא את גלעד:

אמא של גלעד חיכתה עם הטענות כלפיה, ולא השיבה. עד אותו אחר הצהריים, בו החליטה ללמד את גלעד פרק בהלכות ניקיון...

גלעד נכנס הביתה, ונדהם. על הרצפה היו מפורזות כוסות חד פעמיות, טישו ושקיות. היה נראה כאילו עדר של חתולים יצא זה-עתה ממשחק אינטנסיבי מתוך הפח הקטן שלהם שבמטבח... גם התמונות בבית היו עקומות, הכל היה נראה פשוט נורא.

גלעד הזדעזע: "אמאאאא!!! מה קרה כאן?? היו כאן גנבים?"

אמא של גלעד, יצאה מחדרה, מלאת תדהמה: "מה קרה לך גלעד? מה הצעקות האלו?"

"אמא לא ראית מה קרה כאן? זה נראה כמו טורנדו שעבר לנו בסלון!"

"אה, זה?" הגיבה אמא בגיחוך. 'סך הכל' נשפך לי הזבל ולא הספקתי להרים אותו, על מה המהומה?"

גלעד היה בהלם "ומה עם התמונות, מי עיקם אותם?"

"לא יודעת, אולי תמיד הם היו כך ולא שמת לב?" ענתה אימו.

גלעד היה עצבני, וחסר מנוחה. הוא הודיע לאמא שלו "יותר אני לא מביא לכאן חברים, אמא! איזה פדיחות יהיו לי עכשיו עם אלעזר, הוא אמור להגיע אליי, אני חייב להתקשר לבטל!"

אמא חיכתה שגלעד יירגע, ולאחר כשעתיים, כשהבית כבר היה מצוחצח, הרשתה לעצמה לדפוק קלות על דלת חדרו של גלעד ולהיכנס לדבר איתו.

"גלעד מותק", אמרה, "אני חייבת לך סליחה על מה שקרה היום עם אלעזר. אך רציתי רק להמחיש לך מה אני מרגישה כשאתה לא מנקה אחרך. כמו שאתה הרגשת לחוץ, נרגז וחסר שקט, אתה מבין שזה מה שאני מרגישה כשאתה ואחייך מלכלכים, מפזרים דברים ולא מסדרים אחריכם, למרות שאני מבקשת מכם לנקות פעם אחר פעם?"

המבט של גלעד עבר מאמו לרצפה. הוא היה המום. ניתן היה לשמוע את קולו של האסימון נופל במוחו וחודר אל ליבו. הכעס התפרק ובמקומו עלו הבנה, אמפתיה ואפילו סקרנות. "אז למה לא אמרת לי את זה?" הוא שאל את אמו (הפעם בטון חדש, רך יותר). "אני מבטיח שאשתדל לזכור מה שאת מבקשת ולעזור שיהיה נקי ומסודר יותר בבית".

סיפור | עני צדדיק למטבח

מאת: אבינועם הרש

בבית הספר של מר איצקוביץ הכול התנהל בצורה מתוקתקת, ממש כמו שעון שוויצרי. בכל מפגש עם מפקחי משרד החינוך היה מר איצקוביץ מתפאר ומכריז: 'מבחינתי, שעובדי הניקיון ינקו שוב בכל חצי שעה. אצלנו טובת התלמידים לפני הכול!'

היה לו למר איצקוביץ נוהל קבוע: בכל שעתיים, הוא היה יוצא מהמשרד שלו ומבקר בשירותים ובמסדרונות של בית הספר בכדי לוודא שהכול נקי ומצוחצח.

פעם אחת, ניגש יוסף המנקה למר איצקוביץ בבקשה: 'מר איצקוביץ, אם אפשר בבקשה ממך. קשה לי כבר להתכופף. תוכל לבקש מהתלמידים להשתדל יותר בעניין הניקיון? אני אוסף בכל יום עשרות שקיות ופחיות והדבר מאוד מקשה לי על הגב. אני אוהב את עבודתי והיא חשובה לי בכדי לחיות, אולם לצערי גבי לא מאפשר לי להתכופף כל כך הרבה פעמים!'

מר איצקוביץ שמע בסבלנות את בקשת המנקה המבוגר, אולם ענה לו: 'תשמע ידידי, אני מזכיר לתלמידים שלי מידי פעם ש'דרך ארץ קדמה לתורה', אבל אני לא יכול לדרוש מהם יותר מזה. מדובר בבני נוער שמתנהגים כך באופן טבעי, אם בכל זאת קשה לך אני ממליץ לך שתחפש לעצמך עבודה קלה יותר...'

יוסף המנקה הקשיש שמע את תגובתו של מר איצקוביץ, נאלץ לבלוע את רוקו ולהמשיך ולהתכופף כאילו לא דיבר עם המנהל מעולם.

כעבור כמה שעות מפנייתו של יוסף, קיבל מר איצקוביץ שיחת טלפון מד"ר קרסו, הרופא של הדיור המוגן בו התאכסן אחיו, אדם עם לקות גופנית ושכלית מסויימת בן חמישים וחמש.

'תשמע', אמר ד"ר קרסו, 'בכדי למנוע הידרדרות במצבו הגופני והנפשי של אחיך, אנחנו ממליצים לו להיכנס לתוכנית העבודה שלנו. מדובר על מציאת מקום עבודה שיקבל אותו כמה פעמים בשבוע. כל המחקרים המדעיים האחרונים הוכיחו והראו בוודאות שהדבר שומר על הערנות והחיוניות של האנשים הללו, ומעניק להם משמעות לחיים...'

עקב פגישה מתוכננת שהייתה למר איצקוביץ עם מר סעדיה, חבר ותיק ומנהל של התיכון הסמוך, הוא נאלץ לקצר את השיחה עם ד"ר קרסו ורק ענה לו: 'אני מודה לך מאוד דוקטור, תעשו מה שצריך בכדי לתת לאח שלי סיבה לקום בבוקר. אני משלם לך מספיק כסף בכדי להיות בטוח שהוא נמצא בידיים הטובות ביותר!'

מיד נכנס מר איצקוביץ לפגישה עם ידידו המנהל מר סעדיה. 'תגיד' פתח מר סעדיה בהערצה מופגנת: 'איך אתה עושה את זה? לא מכיר עוד בית ספר שנראה כל כך מבריק ונהדר כמו בית הספר שלך!'

'תשמע', התרווח מר איצקוביץ על הכיסא, מדושן עונג: 'בדיוק היום פנה אליי המנקה וביקש ממני לשנות קצת את ההתנהגות של התלמידים שלי שינסו לזרוק פחות לכלוך. לא הסכמתי! אני לא לשכת הסעד, ולא אשגע את תלמידיי כדי להפחית עבודה, אם הוא כבר לא מתאים לעבודה הזו, זו לא בעיה שלי!'

'נהדר' התמוגג מר סעדיה, 'פשוט נהדר! יודע מה? אימצתי את הגישה! עד עכשיו הייתי תמיד מהרחמנים... אני רואה שהמנקה אצלנו קצת מחפף בעבודה ובכל זאת אני מעלים עין. אבל בעקבות השיחה איתך אני מבין שזה פשוט מתנקם בבית הספר, ובעיקר בתלמידים שלי, שמגיע להם ללמוד בבית ספר נקי, כמו שלך! גישה נהדרת! לקחתי!'

למחרת בבוקר קיבל מר איצקוביץ שיחה שמחה מאחיו, שסיפר לו שהוא התקבל לעבודה בבית הספר כמנקה. המנהל קיבל אותו בסבר פנים יפות, אולם הוא גילה שמלאכת הניקיון קשה משחשב: 'כשאני הייתי תלמיד' נאנח ואמר לאחיו, 'ידענו שיש מישהו שיצטרך להרים את הלכלוכים שלנו ולכן נהגנו בזהירות. כאן התלמידים זורקים מה שבא להם...'

'נו, דבר עם המנהל' הציע מר איצקוביץ לאחיו. הוא ענה לו: 'צודק! מחר על הבוקר אני אדבר אתו!'

אלא שהאח נדהם מהתשובה שחיכתה לו מהמנהל, שהיה לא אחר ממר סעדיה, שאמר לו: 'ידידי היקר, הפסקתי לרחם על עובדי הניקיון שלי. אם לא מתאים לך, אתה מוזמן לעבור בית ספר!'

כשסיפר לאחיו - מר איצקוביץ על התשובה האכזרית שקיבל ממנהל בית הספר שלו, הוא לא הבין מדוע נשתתק פתאום אחיו, החל לפתע להחליף צבעים, כי הבין באחת את תוצאות מעשיו...

! תובנה

גלגל חוזר בעולם. אם אתה תהיה טוב לעולם, העולם בסופו של דבר יהיה טוב אליך. אילו ידע מר איצקוביץ, שבמו פיו הוא גורם לאחיו האהוב להפסיד את מקום העבודה שלו, מן הסתם היה מתנהג ביותר אנושיות לעובדי הניקיון שלו. וזה בדיק העניין - לנהוג בזולת כמו שהיינו רוצים שינהגו בנו ובאנשים היקרים לנו. הבה נשמור על הניקיון מתוך חשיבה על האחרים.

הפעלה | מנקים את התלמוד תורה

משפט פתיחה:

מדיבורים למעשים: מנקים את פלטרין של מלך מלכי המלכים!

הסבר כללי:

תחרות איסוף לכלוך מהתלמוד תורה.

חומרים נדרשים:

- שקיות אשפה.
- מטר למדידה.
- מצב רוח...

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל חניך מקבל שקית אשפה ויוצאים לדרך - לנקות את התלמוד תורה. אם התלמוד תורה כבר נקי, נחפש מקום אחר לערוך בו נקיון. בית הכנסת השכונתי, או משרדי גמ"ח סמוך.
2. החניך שיביא את השקית הגדולה יותר - מנצח. או לחילופין, החניך שלקח אחריות על השטח הגדול ביותר במ"ה, מנצח.

'בל תשחית' בארץ ישראל

אנו זוכים בכל יום מחיינו, למה שרבים מאבותינו ייחלו וציפו לו בערגה - לחיות בארץ המובטחת, ארץ ישראל. לנשום את אווירה המחכים ולחזות בנופיה היפים.

מתוך התבוננות במעלת ארץ ישראל וגודל הזכות לחיות בה, נבין עד כמה חשוב לשמור על הארץ הקדושה שלנו, לטפח את יופייה ולסייע לגידוליה.

שאלות לדיון

1. מהי מצוות 'בל תשחית'? האם גם כאשר אני נהנה מההשחחה ומפיק מכך תועלת, אסור לי להשחית?
2. מדוע אסור להשחית את הדומם, הרי הוא חסר רגשות, ואינו מרגיש בצער האבדן?
3. האם יש מצווה מיוחדת לא להשחית את ארץ ישראל?

תשובה

איסור 'בל תשחית'

בפרשת "שופטים", מופיעה הדרכה לניהול מלחמה על פי התורה. כך נאמר בספר דברים (כ, יט-כ): "כי תצור אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשׂוּהָ, לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנֹדֶחַ עָלָיו גְּרֹזוֹ, כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת, כִּי הָאָדָם עַץ הַשֵּׁדָה לְבֵא מִפְּנֵיךָ בְּמִצּוֹר. רַק עֵץ אֲשֶׁר תִּדְעַ כִּי לֹא יֵעַץ מֵאֲכָל הוּא אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכָרְתָּ, וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל הָעִיר אֲשֶׁר הוּא עֵשָׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּה".

כאשר עם ישראל נדרש לצאת למלחמה כנגד אויב שמאיים עליו, תחילה הוא שם מצור על העיר כדי לגרום ליושביה להיכנע. במהלך המצור, רואה הצבא צורך לכרות עצים, כדי למנוע הסתתרות של האויב, וכדי להחריב את מוסדות העיר והתשתיות שלה. במקרה שכזה, התורה אוסרת על אנשי הצבא לכרות עצי פרי.

העץ איננו אויב! מדריכה התורה ואומרת: "כי האדם עץ השדה?!" כלומר, וכי העץ הוא אדם, הוא אויב? הוא גידול נאה המביא תועלת לעולם, ואינו מאיים על שלומינו, אסור לנו לכרות אותו!

סגנון ההוראה בתורה הוא "לא תשחית", כלומר אסור להשחית עצי פרי המביאים תועלת ליושבי העולם.

מכאן יסוד ושורש האיסור המפורסם "בל תשחית", שחז"ל מפרשים לנו שהוא חל גם על כל גידולי הקרקע באופן כללי, ועל כל מוצר בעולם שיכול להביא תועלת, כגון בגד, צעצוע או מזון.

למרות שאנשי הצבא מעוניינים לכרות את העץ, ומרגישים שהדבר יביא תועלת ללחימה, התורה אוסרת זאת, ומורה לחיילי הצבא לבדוק שוב ולוודא האם יש צורך

אמייתי בכריתת העצים. רק אם יתברר שעץ מסויים מפריע באופן ממשי למאמץ המלחמתי ומסכן חיי אדם, יוכלו לכרות אותו. כלומר, לעתים נדמה לנו שאנו משחיתים לתועלת, אך לאמיתו של דבר אנו יכולים להימנע מההשחתה, ובמקרה כזה אסור לנו להשחית (דוגמא: נרכב על האופניים בדרך ארוכה מעט יותר כדי להימנע מהשחתת פרחים).

השמירה על משאבי הטבע משיגה גם תועלת חינוכית, כפי שכותב בעל ספר החינוך (מצווה תקכ"ט): "שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהידיבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם, ויצר עליהם (יצטערו) בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כוחם". אם כן השמירה על הטוב מחנכת אותנו לדבוק בדברים טובים וחיוביים, ולא להשחית את הנפש.

השמירה על הסביבה אינה רק למען הסביבה, שאינה מרגישה בהשחתתה ואינה סובלת, אלא גם לתועלת עצמינו ולחינוך המידות שלנו.

'בל תשחית' בארץ ישראל

כשמדובר בארץ ישראל, יש איסור נוסף וגדול יותר להשחית בה את הצמחים. שהרי יש לשמור על ארץ ישראל - מתנת ה' - יפה ונקיה, כל שכן שאין להרוס בה עצים ופרחים וכדומה.

ככל שנתבונן במעלותיה של ארצנו, נבין שארץ ישראל היא לא רק "עוד" פיסת נדל"ן כשאר המדינות, אלא ארץ מיוחדת עם מהות פנימית וקשר עמוק לעם ישראל. מכל המקומות בעולם, ארץ ישראל היא ה'כור האטומי' לייצור אנרגיה רוחנית וחיונית - לא רק לעם ישראל אלא לכל העולם כולו, ועל כן יש לאהוב אותה ולשמור עליה מכל משמה. כל גרגר אדמה בארצנו קדוש וחשוב, ועלינו להתייחס אליו בהתאם.

יש פוסקים הסוברים שאיסור 'בל תשחית' נאמר רק בארץ ישראל, מטעם מצוות יישוב ארץ ישראל (כך כותב בשו"ת שם אריה סימן כ"ז בדעת רבי יהודה החסיד). אמנם הכרעת ההלכה שאיסור 'בל תשחית' נוהג בכל העולם, אך אין ספק שבארץ ישראל הוא תקף שבעתים.

הבה נשמור יחד על מתנת ה', נשקיע בארץ ישראל, נטפח אותה ונימנע מגרימת נזק והשחתה.

סיפור | פרויקט סינון העפר אהר הבית

הר הבית בירושלים, הוא המקום בו שכנו בית המקדש הראשון והשני, והוא המקום הקדוש ביותר לעם היהודי. כיום ממוקמים בו מסגדים, והמוסלמים מבקשים למחוק כל זכר להיסטוריה היהודית הפועמת במקום.

איך אפשר למחוק עדויות היסטוריות לנוכחות יהודית על ההר במשך אלפי שנים?

לפני עשרים שנה, החלו אנשי ה'וואקף' הירדניים המנהלים את המסגדים, לבצע עבודות חפירה בהר, כדי לראות מה יש מתחת לפני השטח. בפועל, הם עשו ככל שביכולתם להרוס, לפורר ולמחוק את השכבות העמוקות הטמונות בהר, המכילות אינספור עדויות והוכחות ארכיאולוגיות לקיום בתי המקדש בהר.

חשוב להבין שאנו - יהודים מאמינים המכירים היטב את מורשתנו - איננו זקוקים להוכחות ארכיאולוגיות, אך הדבר חשוב מאוד בבואנו לספר את סיפורנו לעולם כולו.

כדי להסתיר את מעשיהם, חפרו הטרקטורים בור עצום בעומק 12 מטר, ובקוטר של 35 מטר! כל זאת תוך יום וחצי בלבד!

עד שהבינו היהודים מה קורה שם, כבר היה הנזק עצום. מאות משאיות שפכו את העפר שנחפר בנחל קדרון הסמוך, וכך כמעט נמחק פרק ארכיאולוגי עצום בתולדות עמנו.

סטודנט לארכיאולוגיה באוניברסיטת בר אילן בשם צחי דבירה, שמע על המתרחש, והחליט לגשת בעצמו ולנבור בשפך העפר. הוא מצא במקום מספר חרסים, וניגש אל המרצה שלו באוניברסיטה - ד"ר גבי ברקאי. כך התחיל הפרויקט הגדול להתגלגל, ועד מהרה הצטרפו חוקרים ומתנדבים רבים לפרויקט החשוב, וגילו ממצאים רבים ומרתקים בשפך העפר.

הפרויקט נמשך עד עצם היום הזה. כל גרגר עפר זוכה לתשומת לב מיוחדת, ובני נוער רבים באים מכל רחבי הארץ להשתתף בפרויקט. אנשים שעד לחוויית הסינון קראו על חורבן בית המקדש בספרים, וזה היה נראה להם דבר רחוק, מרגישים כאילו חזרו אחורה בזמן. מידי יום מתגלים ממצאים חדשים אשר שופכים אור על זמן הבית הראשון והשני, ומהווים עדות אילמת לתקופות הזוהר של העם היהודי.

"העפר הזה מכיל זהב", מסבירים מובילי הפרויקט. "נמשיך לנבור בו עד היכן

שידינו מגעת, ולחשוף את ההיסטוריה המפוארת שלנו".
ויום אחד, נקוה שיהיה זה בקרוב ממש, יתגשם החלום ונזכה שוב לראות
בבניין המקדש.

! תובנה

כל פיסת אדמה בארץ ישראל, שווה זהב. אנו דורכים על ההיסטוריה והמורשת שלנו,
צועדים בשבילי אבותינו וצופים בנופי עמנו.
מצוות 'בל תשחית' מקבלת משנה חשיבות בארץ, היות וארצינו מקפלת בתוכה
משמעות היסטורית ורוחנית נשגבת!

משחק | דוכן יד שניה

פתיחה:

יש לכם מה למכור? מיד תגלו שכן, והרבה!

הסבר כללי:

הקמת דוכן יד שניה בתלמוד תורה.

חומרים נדרשים:

- מוצרי יד שניה [תיק, מחברת, עט, כיפה וכו'].
- שולחן כיתה.
- שלט לתלייה - בנספח.

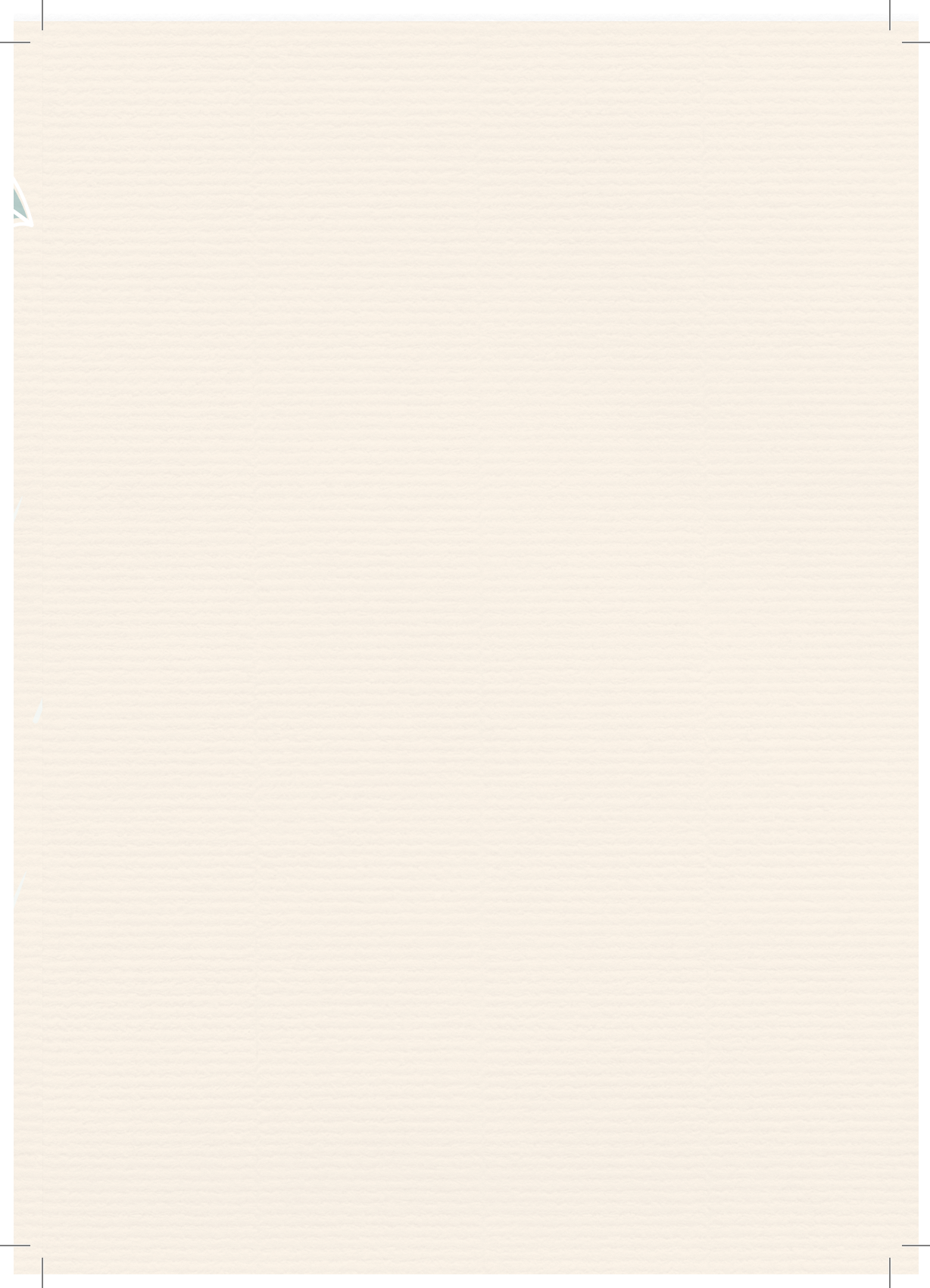
הסבר מפורט בשלבים:

1. הסבר לחניכים כי נקים בבית הספה, דוכן 'תן-קח' עם מוצרי יד שניה, למניעת בזבוז.
2. התלמידים יביאו עימם מוצרי יד שניה המצויים ברשותם, שאין בהם כל צורך [אפשר לתכנן מראש במפגש קודם, להביא מוצרים מהבית].
3. נפתח דוכן משולחן כיתתי, נתלה עליו שלט [מצ"ב] 'דוכן תן-קח'.
4. נכריז על דוכן החלפות של מוצרי יד שניה. אפשר לערוך כמה דוכנים, או שני חניכים בדוכן אחד.
5. החניך שנתן את המוצר הכי פחות יקר כספית, אך מצד שני שימושי מאוד, יוכרז כמנצח.
6. כדאי למנות מראש שופטים שינתחו כל פריט, מה מידת היעילות שלו, ויכריזו על מנצח.

נספח

דונ'סן-ת'קת'
מספר _____

נספח

מקבץ

פעילויות

חורף

אנו שמחים להגיש לכם מקבץ פעילויות בתוך מבנה, כדי לסייע לכם ליצור פעילות מהנה ומרתקת לחניכים - כפי שאתם יודעים הכי טוב, בתקופת החורף.

הפעילויות פרוסות על מגוון רחב של הקשרים ומוסרי השכל, תוכלו להתאימן כהבנתכם לכל זמן ועת.

בהצלחה!

בחירות

הסבר כללי:

בוחרים מי מתאים להיות שר מסויים, ולבסוף מגלים מה דורש התפקיד...

חומרים נדרשים:

- דף עם רשימת שרים לכל אחד.
- להכין טבלה עם שמות החניכים, ושמות של כל השרים.
- עט לכל משתתף.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל אחד מקבל דף עם רשימה של שרים ושורה ריקה ליד כל שר.
2. למשל: שר החינוך, שר הדתות, שר איכות הסביבה, שר ההסברה, שר התקשורת וכו'... אם אין מספיק שרים, ניתן להוסיף שרים מדומיינים. עד שיהיו שרים שונים כמספר המשתתפים.
3. כל אחד צריך לכתוב מי מהסניף מתאים לכל תפקיד, ולפרט למה.
4. לאחר שכל אחד מילא, מעבירים למדריך את כל הדפים המלאים.
5. בודקים מי קיבל הכי הרבה קולות לשר הביטחון, מי הכי הרבה קולות לשר התחבורה וכו', וכך בוחרים את כל השרים.
6. אם יש תיקו באחד השרים, עורכים 'זוג או פרט' וכדומה...
7. כעת מגיעים לדרישות התפקיד המעניינות... למשל: שר החינוך - יתן רעיון לשיפור בעניין התלמוד תורה. השר לאיכות הסביבה - אחראי לנקיון לאחר המפגש. שר התרבות - יציע רעיון לפעילות בסניף. שר הרווחה - אחראי לעזרה לילד חולה/בבידוד מהסניף שלא הגיע. שר האוצר - יארגן קניית ממתקים לסניף בפעם הבאה... וכן הלאה...

תובנה:

לכל אחד מאיתנו תכונות וכשרונות ייחודיים. אחריות היא לא רק כבוד, היא גם מחייבת...

אדם ניכר בכוסו

הסבר כללי:

שאלות על רגשות, התשובות מתגלות ע"י צבע הג'לי כשמוזגים מים חמים.

חומרים נדרשים:

- 3 צבעים של אבקות ג'לי (להשיג בחנויות למוצרי אפיה), למשל: אדום, צהוב, שקוף. כדאי להצטייד ב-5 חבילות מכל צבע. תלוי בכמות המשתתפים.
- כוס לכל משתתף.
- מים רותחים [קומקום].

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל משתתף מקבל כוס+כפית,
2. מציבים במרכז השולחן 3 אבקות ג'לי: אדום, צהוב, שקוף וכו'.
3. בכל תשובה, כל אחד מכניס כפית ג'לי לכוס שלו, לפי הצבע המתאים לתשובה שלו.
4. יש לשים לב בעריכת התשובות, שהצבעים העזים יבטאו התנהגות פעלתנית ומליאת רגשות, והצבעים הבהירים יבטאו התנהגות פושרת ורגועה.
5. מקריאים שאלות של מצבים שונים בחיים והתגובה להם.
6. לדוגמא: מה אתה מגיב כשאתה מפסיד את האוטובוס? 1. מתעצבן=ג'לי אדום. 2. רץ ומנסה להספיק=ג'לי צהוב. 3. לא אכפת לי, אמתין בסבלנות=ג'לי שקוף.
- דוגמא נוספת: איבדת 50 ש"ח, מה אתה עושה? 1. מחפש מי לקח אותם=ג'לי אדום. 2. מחפש ברחוב בכל הכוח=ג'לי צהוב. 3. מתפלל למצוא וממשיך הלאה=ג'לי שקוף.
7. בסוף מוסיפים מים חמים לכוס ומתגלה אופי האדם, לפי התוצאה של הצבע של הג'לי בכוס.

תובנה:

לכל אחד מאיתנו צדדים רבים באישיות. הבה נשתדל להגיע לתוצאה נעימה, שיש בה מכל הגוונים במידה הנכונה...

כתרים

הסבר כללי:

שמים על 3 חניכים כתר עם מספר, והם מנחשים מה המספר שלהם, לפי התשובות של שאר המשתתפים.

חומרים נדרשים:

- דף A4.
- מספריים.
- מהדק.
- לורד עבה.

הסבר מפורט בשלבים:

1. מכינים 3 כתרים: חותכים 3 רצועות מהדף, מהדקים ללולאה לפי גודל ממוצע של ראשי המשתתפים.
2. על הכתרים רושמים מספרים - 1,2,3 - מספר על כל כתר. השתדלו שיהיה בולט.
3. בכל תור לוקחים 3 מהמשתתפים, שמים עליהם כתר - הם לא יודעים איזה מספר שמו להם על הראש.
4. המדריך שואל שאלות, והחניכים מצביעים ועונים עליהם במספרים.
5. למשל: למי מתאים לסדר את הכיתה? והחניכים עונים: ל 1, ל 2. עם מי הייתם רוצים ללמוד למבחן בגמרא? עם מי הייתם רוצים לטייל בטבע? וכך הלאה.
6. החניכים עם הכתרים צריכים לנחש מי הם. 2 נסיונות לכל אחד.
7. זו הזדמנות נפלאה להחמיא לחניכים!

תובנה:

יש לנו הרבה מה ללמוד על עצמינו, ולשפר את התנהגותנו בחברה...

הבטחות מפוצצות

הסבר כללי:

מגשימים חלומות זה לזה, על ידי פיצוץ בלונים.

חומרים נדרשים:

- 3 פתקים לכל משתתף.
- 3 בלונים לכל משתתף.
- עטים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל משתתף מקבל 3 בלונים (אפשר גם 4, לפי הזמן) ושלושה פתקים, על פתק אחד הוא כותב את השם שלו, ושני האחרים ריקים.
2. מכניסים את הפתקים לבלונים, מנפחים וקושרים.
3. מערבבים את הבלונים בכיתה. ומכניסים אותם ליד שולחן הפעילות.
4. כל משתתף לוקח בלון ביד, ומבטיח משהו שיעשה למישהו אחר. למשל - לקנות גלידה ביום ההולדת.
5. כעת המשתתף מפוצץ את הבלון ובודק את הפתק. אם הפתק שהיה בפנים עם שם של משתתף - המשתתף הנ"ל מקבל את ההבטחה, ומגיע תורו.
6. אם הפתק ריק - המבטיח צריך להוסיף פלוס להבטחה באותו ענין. למשל : גלידה + פקאנים.
7. לפעמים יוצאים המון פתקים ריקים, והוא צריך להוסיף באותו עניין למשל גלידה + פקאנים + סוכריות + עוגה + בלון. עד שמגיעים לפתק המלא של המשתתף שמקבל את כל סדרת ההבטחות...

תובנה:

לתת זה כף, יותר ממשחק מהנה!

להיכנס לנעליים של...

הסבר כללי:

שאלון היכרות על כל משתתף, מה היה עושה אם וכאשר... וכולם מנחשים.

חומרים נדרשים:

אין.

הסבר מפורט בשלבים:

1. המדריך שואל בכל פעם על חניך אחר, 'מה הוא היה עושה אם', וכולם צריכים לענות.
2. למשל: 'מה יוסי היה עושה אם אבא שלו היה מגיע עכשיו?' או 'מה יוסי היה עושה אם היה מגלה שנקרע לו השרוול בחולצה?' וכן הלאה...
3. השאלות צריכות להיות מתאימות לחניך, שיעוררו תשובה מעניינת.
4. החניך עצמו קובע מי ענה נכון, ומי שענה נכון מקבל נקודה.
5. מי שזוכה במירב הנקודות הוא המנצח. [אפשר לקנות לו נעלי בית כפרס...]

תובנה:

כדאי לנו ללמוד יותר זה על זה.

מי מכיר את המדריך

הסבר כללי:

טבלת שאלות על המדריך, כל אחד ממלא לפי אותיות [כמו חי צומח דומם].

חומרים נדרשים:

- טבלה מוכנת מראש עבור כל חניך, עם שאלות על המדריך. [כמו: ממה מדריך פלוני שמח? ממה מדריך אלמוני מתעצבן? מה הרכז לא יעשה לעולם? איזו פעילות היית רוצה שהמדריך יבצע בסניף? באיזו מידה מצטיין המדריך? באיזה מקום הוא ביקר, וסיפר עליו?]
  - מכשירי כתיבה לכולם.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל משתתף מקבל את הטבלה, והמדריך מתחיל למנות אותיות 'אאאאללללףףף...'.
עד שאומרים לו סטופ.
2. האות נבחרה, צריך לענות תשובות שמתחילות באות הזו.
3. לכל אות יש זמן קצוב של 2 דקות. אח"כ עוברים לאות הבאה.
4. אין להעתיק.
5. בסיום סבב של 10 אותיות, שלושת החניכים שרשמו הכי הרבה תשובות, מנצחים.
6. הפרס שלהם: להחליף את הרכז והמדריכים לשעה אחת...

תובנה:

המדריך ייחנה לדעת מה חושבים אודותיו החניכים, וגם החניכים ילמדו הרבה מ'להיכנס לראשו' של המדריך...

שמונה מי יודע?

הסבר כללי:

שאלות שצריך למלא במספר מילים קצוב.

חומרים נדרשים:

- דף ועט לכל אחד.
- פרסים כמפורט בסעיף 2.

הסבר מפורט בשלבים:

1. המדריך מקריא בכל סבב שאלות מהרשימה הבאה [אפשר להחליט על שאלות אחרות כמובן], והמשתתפים כותבים תשובות בדפים:
  - להגדיר במילה אחת - מי אני.
  - להגדיר ב- 2 מילים את היושב מימיני.
  - מה אני עושה בזמני הפנוי, ב-3 מילים.
  - החלום שלי, ב-4 מילים.
  - הדבר הכי מפחיד שקרה לי, ב-5 מילים.
  - משהו שעשיתי בעבר והייתי מוחק/משנה, ב-6 מילים.
  - מהו הסניף של 'יחדיו' בשבילך, ב-7 מילים.
  - איזה לקחים צריך להפיק מאסון מירון לדעתך, ב-8 מילים.
2. בכל סיבוב נבחר מנצח [לשיקולך] והוא מקבל פרס קטן שקשור לסבב הזה: **לדוגמה:** בסבב ראשון [מי אני] - מראה. בסבב שלישי [זמן פנוי] - פסק זמן. סבב רביעי [חלום] - חטיף כריות. סבב שביעי [הסניף] - חולצה עם לוגו של 'יחדיו', וכן הלאה...

פנטומימה

הסבר כללי:

תחרות קבוצות, כאשר חניך מציג בפנטומימה ביטוי קצר לקבוצתו.

חומרים נדרשים:

- כרטיסים עם ביטויים קצרים, שניתן להדגים ללא אביזרים [דוגמאות לביטויים: נפלו פניו, לא מצא ידיו ורגליו, פשט רגל, דוחף את האף].
- שעון.

הסבר מפורט בשלבים:

1. מתחלקים ל-2 קבוצות.
2. משתתף מקבוצה א' מקבל כרטיס ביטוי. אסור להראות לאף אחד!
3. המדריך מתחיל לספור לדקה.
4. בזמן הקצוב, על מקבל הכרטיס לרמוז על הביטוי שברשותו, מול כל הקבוצות, באמצעות תנועות פנטומימה בלבד, אבל רק משתתף מקבוצתו יכול לנחש.
5. אם קבוצתו גילתה את הביטוי - הכרטיס שלהם.
6. אם לא - הכרטיס עובר למשתתף מקבוצה ב', ועליו לרמוז כנ"ל, תוך דקה.
7. אם קבוצה ב' גילתה, הכרטיס שלהם ויש להם תור נוסף.
8. אם לא - התור חוזר לקבוצה א'.
9. החניך המציג יכול להצביע, וכן יכול להשמיע קולות כמו בהלה/צחוק וכדומה.
10. אסור לרמוז על אותיות/שפת סימנים וכדומה.
11. הקבוצה המנצחת: זו שברשותה מספר הכרטיסים הגדול ביותר.

תובנה:

אין תחליף למילים... נשתמש בכוח הדיבור כראוי!

כתר על הראש

הסבר כללי:

לכל אחד יש כתר עם הוראה לכולם, שאינו יודע מהי, ועליו לזהותו לפי התנהגות האחרים כלפיו.

חומרים נדרשים:

- מכינים לכל אחד מהחניכים כתר ועל כל כתר כותבים משפט אחר.
- רעיונות למשפטים:
- אל תתייחסו אלי במהלך הערב.
- תבקשו ממני להעביר את הקולה כל כמה דקות.
- תקראו לי בשמי המלא כל פעם.
- תנו לי תשומת לב מיוחדת.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל משתתף מקבל כתר באופן אקראי, בלי לדעת מה כתוב על הכתר שלו.
2. במהלך הערב המשתתפים מנסים למלא אחר הדרישה שכתובה בכתר... עד שכל אחד מגלה מה כתוב לו לפי ההתנהגות של האחרים כלפיו.
3. אפשר לשחק עם מנצחים: שלושת הראשונים שגילו מה כתוב להם. אבל אפשר גם בלי מנצחים, זה מרתק גם ככה...

תובנה:

כדאי תמיד להתבונן סביבנו, להיעזר וללמוד גם מהחברים.

הברות

הסבר כללי:

כל קבוצה צועקת בקול הברה אחת מהמילה הנבחרת, ועל החניך התורן לזהות מהי המילה.

חומרים נדרשים:

אין.

הסבר מפורט בשלבים:

1. בכל תור יוצא חניך אחד.
2. הקבוצה בוחרת מילה בעלת שתי הברות, למשל: ביצה, עזרה, יחדיו.
3. הקבוצה נחלקת לשתיים.
4. החניך נכנס, ובהינתן האות על כל תת קבוצה לצעוק, חזק ככל האפשר, בו זמנית, את אחת משתי ההברות. למשל, מ'ביצה' - קבוצה א' צועקת 'בי' וקבוצה ב' צועקת 'צה'.
5. על החניך לנחש מהי המילה.
6. כדי להקשות, אפשר כמובן לבחור מיילים עם 4-5 הברות, וכמובן להתחלק ל 4-5 קבוצות. צועקים בו זמנית את ההברה.

תובנה:

פרט ועוד פרט, יוצרים תמונה שלימה...

מלך התנועות

הסבר כללי:

על החניך התורן לזהות מי החניך שהוא מקור התנועות של כל הקבוצה.

חומרים נדרשים:

- שעון.

הסבר מפורט בשלבים:

1. בכל תור יוצא חניך אחד החוצה.
2. הקבוצה בוחרת את "מלך התנועות" שהוא המוביל. כל תנועה שהוא עושה כולם עושים אחריו מיידית.
3. קוראים לחניך שיצא.
4. הקבוצה עושה תנועות בהתאם ל"מלך", ועל החניך לזהות מי הוא.
5. החניך שזיחה בזמן הכי מהיה, מנצח.

תובנה:

מנהיגות לא תמיד מתגלה במבט ראשון.

פרלמנט

הסבר כללי:

2 קבוצות מתחרות מי הקבוצה שכל חבריה יצליחו לשבת בשלושת המקומות שנבחרו.

חומרים נדרשים:

- פתקים עם שמות כל המשתתפים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. החניכים מתחלקים לשתי קבוצות שוות, 'קואליציה' ו'אופוזיציה'.
2. מתיישבים במעגל, שתי הקבוצות במעורב.
3. שמים כסא נוסף ריק במעגל.
4. קובעים שלושה מקומות ישיבה אקראיים שהם נקראים 'הפרלמנט'. אפשר לסמן אותם שלא נתבלבל.
5. המדריך מחלק לכל החניכים באופן אקראי את הפתקים. כעת לכל חניך יש פתק עם אחד השמות.
6. המטרה של כל קבוצה היא שאנשיה יישבו "בפרלמנט".
7. הם עושים זאת ע"י העברת מקומות: החניך היושב כשמימינו הכסא הריק, אומר בקול שם של אחד השחקנים - פרט לשם שנמצא אצלו ביד, ומי שיש לו את הפתק עם השם שהוקרא בקול עובר לשבת בכסא הריק, ומחליף פתקים עם מי שהקריא את השם.
8. כעת החניך שנוצר לימינו מקום פנוי מקריא שם חדש, וכך עוברים מקומות עד ששלושת המקומות שהוגדרו כ"פרלמנט" מאויישים ע"י אותה קבוצה. והיא המנצחת.

תובנה:

לא כל כך פשוט להעלות אנשים לגדולה...

סלט פירות

הסבר כללי:

לכל מספר חניכים ניתן שם של פרי זהה, ועליהם לתפוס זאת מהר וגם לתפוס את הכיסא הריק במהירות...

חומרים נדרשים:

אין.

הסבר מפורט בשלבים:

1. מתיישבים במעגל, והמדריך מתחיל לחלק לכל אחד, שמות של פירות, לפי סדר הישיבה: תפוז, בננה, מלון. ושוב: תפוז, בננה, מלון. וכן הלאה. [או כל 3 פירות אחרים העולים על דעתך].
2. בוחרים מתנדב שיעמוד במרכז [כעת אין לו כיסא] והוא מכריז על אחד הפירות. לדוגמא אמר "בננה", על כל ה'בנות' לקום ולהחליף מקומות, ובזמן הזה מטרתו של המתנדב לתפוס כיסא לעצמו.
3. מי שנותר ללא כיסא, הוא הבא שיעמוד במרכז, ויכריז שם של פרי.
4. כשאומרים "סלט פירות" כולם קמים ומחליפים מקומות.
5. זהירות: בלי אלימות!

תובנה:

כדאי להיות קשוב וממוקד, אחרת אנו עלולים להפסיד את מקומנו...

מקבץ

פעילויות

חורף

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122
דוא"ל: office.yachdav@gmail.com

יחדיו
ארגון נוער